

Kasvatusyhteistyö moniallergisten lasten vanhempien kokemana

Sara Pennanen

Opinnäytetyö, AMK
Huhtikuu 2022
Terveys- ja hyvinvointialat
Sosionomin tutkinto-ohjelma

Pennanen, Sara

Kasvatusyhteistyö moniallergisten lasten vanhempien kokemana

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Huhtikuu 2022, 50 sivua.

Terveys- ja hyvinvointialat. Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: Suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: Kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyö toteutettiin Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry:n toimeksiantona.

Ruoka-allergiat kuuluvat pienten lasten yleisimpiin pitkäaikaissairauksiin ja ne vaikuttavat kokonaisvaltaisesti perheiden arkeen. Vanhemmuutta allergiaperheissä on tutkittu ennestään niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Kuitenkin varhaiskasvatuksessa toteutettavan kasvatusyhteistyön näkökulmasta allergisten lasten vanhempien kokemukset ovat jääneet tutkimuksissa vähälle huomiolle.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata moniallergisten lasten vanhempien kokemuksia suhdeperustaisesta kasvatusyhteistyöstä. Tutkimuksessa kerättiin kerronnallinen, kirjallinen aineisto julkaisemalla kirjoituspyyntö opinnäytetyön toimeksiantajan Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry:n verkkosivuilla. Lisäksi kirjoituspyyntö julkaistiin allergisten lasten vanhempien vertaistuellisella keskustelupalstalla. Moniallergisten lasten vanhemmat kirjoittivat vapaasti arjestaan ja yhteistyöstä varhaiskasvatuksen kanssa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli varhaiskasvatuksen ammattilaisten allergiaymmärryksen lisääminen kasvatusyhteistyön parantamiseksi. Tavoitteena oli kuvata vanhempien kertomusten avulla luottamusta suhdeperustaisessa kasvatusyhteistyössä. Lisäksi tavoitteena oli kuvata moniallergisen lapsen kasvatustyöhön liittyviä tuen tarpeita.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena narratiivisella orientaatiolla. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, jossa hyödynnettiin teemoittelua. Aineistosta analysoitiin viisi pääteemaa alateemoineen.

Tutkimus osoitti vanhempien luottamuksen kokemuksen kasvatusyhteistyössä perustuvan aitoihin kohtaamisiin ja ymmärrykseen. Luottamuksen kokemusta vahvistivat lapsen allergioiden kokonaisvaltainen huomiointi varhaiskasvatuksessa. Koetun turvallisuuden tunteen todettiin olevan vahvasti sidoksissa koettuun luottamukseen. Moniallergisten lasten vanhemmat kuvasivat kaipaavansa kasvatustyönsä tueksi ammattilaisten taholta emotionaalista tukea. Tutkimuksen perusteella voitiin todeta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta vaadittavan sensitiivistä, vanhempien voimavaroja tukevaa kasvatusyhteistyötä.

Avainsanat (asiasanat)

suhdeperustaisuus, kasvatusyhteistyö, varhaiskasvatus, vanhemmuus, allergisuus, laadullinen tutkimus, narratiivinen tutkimus, kerronnallinen tutkimus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Pennanen, Sara

Narrative of parents of an allergic child in relationship-based care partnership

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences. April 2022, 50 pages.

Health and Welfare. Bachelor's Degree Programme in Social Services. Bachelor's thesis.

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The thesis was assigned by Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry.

Food allergies are among the most common chronic diseases in young children. They significantly affect the everyday life of the families. There have been international and Finnish studies of parenthood in families with allergies before, yet the experiences of parents of an allergic child in early childhood education and care partnership have not been studied.

The aim of the thesis was to describe the experiences of parents of children with multiple allergies in relationship-based practice and care partnership in early childhood education. Narrative and written research data was collected for the study by publishing writing requests on the Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry website as well as in a peer-to-peer discussion forum for parents of an allergic child. Parents wrote freely about their everyday life and collaboration with early childhood education.

The purpose of the study was to increase the understanding of allergies among early childhood education professionals. Its purpose was also to improve early childhood education care partnership between professionals and parents. The aim was to describe the trust in relationship-based early childhood care partnership, using parental narratives and describe the need of support in the educational work when child have multiple allergies.

The thesis was implemented as qualitative research using narrative orientation. The analysis of the data was carried out as data-driven analysis, utilising theming. Five main themes with subthemes were derived from the material. According to the research, the parental trust in the care partnership is based on genuine interactions and understanding. Parents' trust was stronger when professionals carefully considered the child's allergies. The sense of security was strongly linked to the trust. Parents of children with multiple allergies described the need for the emotional support from professionals. Based on the research early childhood education professionals were required sensitive support focusing on the parent's resources in early childhood care partnership.

Keywords/tags (subjects)

relationship-based practice, early childhood education and care partnership, early childhood education, parenthood, allergies, qualitative research, narrative research

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Lapsen moniallergisuus.....	4
2.1	Allergisen lapsen vanhemmuus	4
2.2	Allerginen lapsi varhaiskasvatuksessa.....	6
3	Kasvatusyhteistyö suhdeperustaisena työnä	8
3.1	Suhdeperustaisuus	8
3.2	Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa	9
3.3	Kasvatusyhteistyö.....	12
3.4	Luottamus	15
4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	16
5	Toteutus	17
5.1	Tutkimusmenetelmät.....	17
5.2	Aineiston keruu	19
5.3	Aineiston analyysi.....	23
6	Johtopäätökset.....	27
6.1	Luottamus kuvautuu moniulotteisena.....	27
6.2	Vanhempien tuen tarpeet tunnetasoisia	31
7	Pohdinta.....	33
7.1	Johtopäätökset suhteessa teoriaan	33
7.2	Ajankohtaisuus ja merkittävyys	34
7.3	Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	35
8	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	36
	Lähteet	41
	Liitteet	47
	Liite 1. Laadullinen teemoittelu	47
	Liite 2. Saatekirje	49
	Liite 3. Suostumus osallistumisesta	50
	Kuviot	
	Kuvio 1: Esimerkkejä laadullisen analyysin tekstikatkemien teemoittelusta	24
	Kuvio 2: Esimerkkejä muodostetuista teemoista	26

1 Johdanto

Allergiat ovat lasten yleisimpiä pitkäaikaissairauksia ja viime vuosikymmeninä allergioiden esiintyvyys on kasvanut entisestään (Astman ja allergioiden yleisyys 2019). Lapsen allergiat kuormittavat perhettä monin tavoin. Arjen käytännön haasteiden lisäksi niiden on tutkittu vaikuttavan perheiden sosiaaliseen, emotionaaliseen ja fyysiseen hyvinvointiin (Gunnarsson & Hydén 2009; Komulainen & Kivistö 2013; Munoz & Quirke 2021; Lappi 2012). Ruoka-allergioiden esiintyessä etenkin varhaislapsuudessa, on asia tärkeä huomioida myös varhaiskasvatuksessa. Kuitenkin ammattilaisten valmiudet tukea allergisen lapsen perhettä voivat olla vaihtelevia. Tämä opinnäytetyö käsittelee varhaiskasvatuksen ja vanhempien välistä kasvatusyhteistyötä suhdeperustaisena työnä, allergioiden näkökulmasta.

Tutkimusten mukaan 3–9 % prosentilla lapsista esiintyy ruoka-allergiaa. Allergiaoireet ovat vaihtelevia, ja siksi allergian tunnistaminen voi olla vaikeaa. Allergiaepäilyjä onkin enemmän suhteessa todettuihin allergioihin. (Ruoka-allergia (lapset) 2019.) Vanhemmat ovat kuvanneet lapsen allergiasioista huolehtimisen olevan yksinäistä vastuunkantamista. He kokevat allergioiden tunnistamiseen, hoitoon sekä ruokavalioon liittyvän jatkuvaa stressiä (Komulainen & Kivistö 2013, 168, 170). Varhaiskasvatuksen keskeinen rooli on tukea lapsen vanhempia kasvatustyössä ja edistää lapsen hyvinvointia (L 540/2018, 3 §). Toimiva kasvatusyhteistyö edellyttää suhteen rakentamista, joka pohjautuu vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten osallisuuteen ja vuorovaikutukseen. Suhdeperustaiseen työskentelyyn liittyvät olennaisesti tiedonmuodostus, vastavuoroisuus, tulkinat ja pyrkimys yhteiseen ymmärrykseen. (Ahopelto, Ilomäki, Logren, Ristimäki, Tiitinen & Ruusu-vuori 2019; Alatalo 2019; Howe 1998; Karila 2006; Mason 2012; Pösö 2010; Ruch 2005; Turney 2012.)

Lapsen ruoka-allergiat asettavat kasvatusyhteistyöhön erityiskysymyksiä. Allergisen lapsen hoitoon, huolenpitoon ja turvallisuuteen liittyy monia tekijöitä, joista tiedon vaihtaminen ammattilaisten ja vanhempien välillä on tärkeää. Vanhemmilta vaaditaan luottamusta antaessaan lapsensa ravitsemukseen liittyviä asioita muiden hoidettavaksi. Luottamus syntyy suhdeperustaisesti vuorovaikutuksessa ja sanattomassa viestinnässä, ja sen rakentumiseen vaikuttavat yksilölliset tekijät (Blue-Banning, Summers, Frankland, Nelson, & Beegle, 2004; Engdahl & Lidskog 2014; Laitinen & Kemppainen 2010; Mason 2012). Luottamuksellinen suhde ammattilaisten ja vanhempien välillä on lapsen etu.

Onnistunut kasvatusyhteistyö edellyttää perheen aitoa kuulluksi tulemistä. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry, joka on osa valtakunnallista Allergia-, iho- ja astmaliittoa. Liiton tavoitteena on parantaa allergisten asemaa ja elämänlaatua sekä saada allergisten ääni kuuluviin vaikuttamistyöllä. (Vaikuttaminen 2020.) Paikallisesti toimiva Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry tarjoaa vertaistukea lapsiperheille tapahtumien ja tiedon tuottamisen avulla (Vertaistoiminta 2022). Tutkimuksen aineisto kerättiin julkaisemalla kirjoituspyyntö Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistyksen verkkosivuilla. Lisäksi kirjoituspyyntö julkaistiin allergisten lasten vanhempien vertaistuellisessa keskusteluryhmässä internetissä. Tutkimukseen osallistui seitsemän vanhempaa kirjoittamalla kokemuksistaan arjesta allergisen lapsen kanssa.

Opinnäytetyön tarkoitus on edistää allergiaymmärrystä varhaiskasvatuksessa kasvatusyhteistyön parantamiseksi antaen tilaa ja näkyvyyttä allergisten lasten vanhempien kokemuksille. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena narratiivisella orientaatiolla. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä kerronnallinen aineisto, jossa vanhemmat kuvaavat arkeaan moniallergisen lapsen kanssa. Ihmiselämään liittyy luontaisesti kertomuksellisuus, ja sen hyödyntäminen kokemusten tutkimisessa on perusteltua (Heikkinen 2018, 170). Tarkoituksena on kuvata, kuinka suhdeperustainen kasvatusyhteistyö näyttäytyy vanhempien kertomuksissa. Kertomuksista analysointiin, kuinka vanhemmat kuvaavat luottamuksen kokemusta varhaiskasvatuksessa. Lisäksi kertomuksista analysoitiin, kuinka vanhemmat kuvaavat tuen tarpeita moniallergisen lapsen kasvatustyössä.

Tutkimusaiheena suhdeperustainen kasvatusyhteistyö allergiaperheiden näkökulmasta on uusi, sillä kansainvälistä tai suomalaista tutkimusta ei ole juuri ennestään tehty. Varhaiskasvatuksen lähtökohtana tulisi nyt alan resurssipulan puhututtaessa korostaa erityisesti lapsi- ja perhelähtöisyyden huomioimista. Tutkimus pyrkii edistämään allergiaperheiden arvostusta ja huomiointia varhaiskasvatuksessa. Nykypäivänä useita perheitä haastaa kiireinen arki, jota lapsen ruoka-allergiat voivat kuormittaa merkittävästi. Ymmärrys allergisen lapsen vanhemmuudesta edistää varhaiskasvatuksen ammattilaisten kykyä vastata perheiden tuen tarpeisiin kasvatusyhteistyön keinoin. Onnistunut kasvatusyhteistyö tukee lapsen ja perheiden lisäksi varhaiskasvatuksen toimintaa, sillä vanhempien läsnäololla ja osallistumisella on merkittävä rooli varhaiskasvatuksen kehittämisessä.

2 Lapsen moniallergisuus

2.1 Allergisen lapsen vanhemmuus

Tässä tutkimuksessa moniallergisella tarkoitetaan lasta, jolla on enemmän kuin yksi ruoka-allergia. Jo ennalta tiedetään lasten allergioiden vaikuttavan vanhempiin monin tavoin (Komulainen & Kivistö 2013; Lappi 2012; Munoz & Quirke 2021). Lapin (2012, 14) tutkimuksessa vanhemmat ovat kuvanneet lapsen allergioihin liittyviä kokemuksia voimakkaimmillaan helvetillisiksi. Lapin (2012, 23) sekä Komulaisen ja Kivistön (2013, 169) mukaan vanhemmat kokevat lapsen allergia-asioissa muiden taholta ymmärtämättömyyttä, välinpitämättömyyttä ja vähättelyä. Ammattilaisetkaan eivät aina usko vanhemman epäilyjä lapsen oireiden syistä (Gunnarson & Hydén 2009, 171; Lappi 2012, 23). Toimiva suhdeperustainen kasvatusyhteistyö edellyttää vanhempien kuulluksi tulemistä ja aitoa kiinnostusta perheen tilanteeseen. Tällä on osansa luottamuksen syntymisessä. Lasten hyvinvoinnin kannalta vanhempien kokemuksellinen tieto on erittäin merkityksellistä (Gunnarson & Hydén 2009, 172).

Gunnarsson ja Hydén (2009) toteavat allergioihin liittyvän tutkimuksen olleen pitkään lääketieteen painottuvaa. He sen sijaan tarkastelevat lasten allergioiden tunnistamista sosiaalisesta näkökulmasta tutkien vanhemmuutta sairauden havaitsemisen alkuvaiheissa. Hyvään vanhemmuuteen liitetään tyypillisesti odotuksia vanhempien vastuullisesta ja oikea-aikaisesta toiminnasta lapsen tarpeiden suhteen. Kuitenkin usein allergioiden selvittämiseen liittyy epätietoisuutta. On tyypillistä, että vanhemmat pyrkivät selvittämään lapsen oireiden syitä aluksi itse. Oireet saatetaan myös tulkita virheellisesti muista syistä johtuviksi. Allergioiden kohdalla vanhemmilta vaaditaankin kykyä tulkita lapsen käyttäytymistä ja oireita avun hakemiseksi terveydenhuollosta. Tehtävä ei ole aina helppo, ja tämä voi horjuttaa vanhempien käsityksiä omasta itsestään. (Gunnarsson & Hydén 2009, 157–159, 160.) Varhaiskasvatuksessa lasta havainnoidaan hänen hyvinvointinsa ja kehityksen tukemiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 57). Hyvässä kasvatusyhteistyössä vanhemmat voivat saada varhaiskasvatuksesta apua lapsen allergioiden tunnistamisessa.

Komulaisen ja Kivistön (2013) mukaan allergiat heijastuvat perheiden haasteina sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa ja ulkopuolisuuden tunteena. Allergisen lapsen hoito vaatii runsaasti ajallisia resursseja, joka kapeuttaa sosiaalista elämää. Lapselle voi olla vaikeaa saada luotettavaa hoitajaa tai kotoa poistuminen lapsen kanssa koetaan pelottavaksi. Kotiympäristö koetaan turvallisempänä

ja helpompana lapsen voinnin seuraamisen kannalta. Allergisen lapsen kanssa kotoa lähteminen vaatii erityistä suunnittelua, sillä turvallisten ja sopivien ruoka-aineiden saatavuus ei ole aina varmaa kodin ulkopuolella. (Komulainen & Kivistö 2013, 169.) Turvallisen varhaiskasvatusympäristön merkitys on perheille suuri.

Lapsen allergioiden aiheuttama emotionaalinen kuorma on vanhemmille kokonaisuudessaan merkittävä. Ruokarajoitteista johtuen vanhemmilla ilmenee pelkoja liittyen lapsen normaaliin kasvuun ja kehitykseen. Huolen, toivottomuuden, ahdistuneisuuden ja epävarmuuden tunteminen on yleistä. Vanhemmat jäävät usein näiden tunteiden kanssa yksin. (Komulainen & Kivistö 2013, 167–168; Lappi 2012, 15–16.) Allergisten lasten vanhemmat kokevat erilaisuuden tunnetta verrattuna muihin perheisiin. Väärinymmärretyksi tai leimatuksi tuleminen haittaavat sosiaalisten suhteiden muodostamista. Toisaalta muita perheitä voi olla vaikea kohdata epäreiluuden tunteen vuoksi. (Lappi 2012, 16.) Työllistävä arki rajoittaa perheen kykyä osallistua sosiaalisiin tilanteisiin. Arjesta uupuneena osallistumisen halu voi kadota kokonaan. (Komulainen & Kivistö 2013, 167.)

Munoz ja Quirke (2021) tutkivat vanhemmille suunnattuja lehtiartikkeleita kolmenkymmenen vuoden ajalta. He analysoivat artikkeleita, jotka liittyivät lasten allergioihin, ja tarkastelivat niissä ilmeniviä neuvoja. Länsimaisissa perheissä ruokaan liittyvät kotityöt, kuten ruokaostosten suunnittelu, hankinta ja valmistus ovat usein naisten vastuulla. Lehtiartikkeleiden kautta tarkasteltiin etenkin naisiin kohdistuvia paineita sekä heidän tunteitaan. Lapsen ollessa ruoka-allerginen, vanhemmilta vaaditaan entistä enemmän ajallista, rahallista ja henkistä panostusta lapsen ravitsemukseen liittyen. (Munoz & Quirke 2021, 1.) Odotukset lapsen ravitsemukseen liittyen näyttäytyivät artikkeleissa monimutkaisina ja kohtuuttomina. Vanhemmille asetetaan paineita luoda ruokailutilanteista huolettomia ja positiivisia kokemuksia lapsen kehityksen tukemiseksi. Artikkeleissa korostetaan, etteivät allergiset lapset eivät saisi jäädä syrjään, eikä allergioiden tulisi aiheuttaa pelkoja tai vaikeuksia perheelle. Tosiasiassa allergioiden myötä ruokailuun voi liittyä jännitteitä, ja vanhemmat voivat kokea vaikeiksi rentoutua. Ruokailutilanteista voi tulla suorituksia, jotka vaativat jatkuvaa valppautta lapsen turvallisuuden vuoksi. Silti vanhemmilta odotetaan tilanteissa tyyneyttä, joka edellyttää tunteiden tukahduttamista. (Munoz & Quirke 2021, 12–13.)

Lasten ravitsemuksesta huolehtiminen on edelleen voimakkaasti sukupuolittunutta. Artikkeleissa toistuvat perinteiset vanhemmuuskäsitykset, joissa äidit ottavat lapsista ensisijaisen vastuun. Vain

noin viidessä prosentissa artikkeleista isät kuvattiin aktiivisina lasten ruoka-asioissa. Erityisesti naisilta odotetaan kykyä säädellä tunteitaan tilanteen mukaan. Heiltä odotetaan negatiivisiksi miellettyjen tunteiden peittämistä ja toisaalta rennon ja positiivisen asenteen korostamista. Erilaiset kasvatusohjeet ja niiden kautta välittyvä arvioiduksi tulemisen kokemus aiheuttaa äideissä kuormittuneisuutta ja stressiä. He kokevat huolta siitä, miten omien tunteiden näyttäminen voi vaikuttaa negatiivisesti lapsen ruokasuhteeseen. (Munoz & Quirke 2021, 5, 13–14). Vastaavasti Gunnarsonin ja Hydénin (2009, 171) sekä Komulaisen ja Kivistön (2013, 168) mukaan erityisesti äitien huomio kohdistui allergisten lasten tarpeisiin ja oireiden seuraamiseen.

Pienen lapsen ruoka-allergioihin liittyvät usein itkuisuus, univaikeudet ja atooppinen iho, jotka lisäävät vanhempien kuormaa, stressiä ja väsymystä (Komulainen & Kivistö 2013; Munoz & Quirke 2021; Lappi 2012). Vanhempien fyysisen jaksamisen ollessa koetuksella, toimintakyky heikkenee. Samanaikaisesti lapsen turvallisuudesta huolehtiminen vaatii erityistä jaksamista. Esimerkiksi siivousta voi joutua tehostamaan välttääkseen altistumiset allergisoiville ruoka-aineille. Allergiaruokavalion toteuttaminen, lääkäripalkkiot, allergialääkkeet ja ihonhoitoon käytettävät tuotteet sen sijaan aiheuttavat perheelle taloudellista kuormaa. (Komulainen & Kivistö 2013, 170.)

2.2 Allerginen lapsi varhaiskasvatuksessa

Moniallergisen lapsen kohdalla ruokavalio voi olla joskus hyvinkin rajoitettu. Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset palvelevat allergisten lasten ja heidän perheidensä oikeuksia. Varhaiskasvatustlain mukaisesti jokaiselle lapselle kuuluu ravitsemustarpeet täyttävä, terveellinen ja tarpeellinen ravinto (L 540/2018, 11 §). Ruokarajoitteista riippumatta varhaiskasvatuksessa tulee tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä huolehtia yhdenvertaisuuden toteutumisesta (L 540/2018, 3 §). Opetushallitus on laatinut koonnin määräyksistä ja ohjeista, jotka turvaavat ja yhtenäistävät varhaiskasvatuksen käytäntöjä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) ohjaa jokaisen varhaiskasvatusyksikön toimintaa maanlaajuisesti. Sen mukaisesti ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää lasten myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 48.)

Jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella laaditaan henkilökohtainen ja yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä varhaiskasva-

tuksen ammattilaisten ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Yhteistyössä varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi voi olla mukana myös muita lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevia tahoja. Lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan ja tarkastetaan säännöllisesti. (L 540/2018, 23 §). Allergioiden näkökulmasta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan voidaan kirjata yksilöllisiä tietoja, suunnitelmia ja tavoitteita. Esimerkkejä näistä ovat tieto erityisruokavaliosta, ruokailuun liittyvät tuen tarpeet tai muut ravitsemuksellisesti huomioitavat asiat. (Terveyttä ja iloa ruoasta 2018, 30.)

Allergiat tulisi huomioida lapsen varhaiskasvatuksessa kokonaisvaltaisesti. Ulkopuolisuuden tunteen vähentämiseksi allergisille lapsille suositellaan tarjottavan ruokaa, joka muistuttaa mahdollisimman paljon muille ryhmän lapsille tarjottavaa ateriaa. Ruokailutilanteissa tulisi keskittyä yhdessäoloon ja iloa tuottaviin asioihin, korostamatta lapsen erilaista ruokavaliota. Ammattilaisten tehtävänä on huomioida allergiat ruokajärjestelyissä kokonaisvaltaisesti varhaiskasvatuksen toiminnassa. Esimerkiksi ryhmissä leivottaessa tai retkeillessä allergiset lapset tulee huomioida tasavertaisesti muihin nähden. Turvallisuuden takaamiseksi huolellisuutta on noudatettava myös varsinaisen ruokailutilanteen ulkopuolella, kuten ruokaa valmistettaessa, säilytettäessä ja tarjoiltaessa. Toimintatavoista on hyvä sopia yksilöllisesti perheen kanssa, esimerkiksi pystyykö lapsi itse huolehtimaan ruoan annostelusta linjastolta. (Terveyttä ja iloa ruoasta 2018, 45.)

Allergisiin lapsiin suhtautuminen varhaiskasvatuksessa vaihtelee. Musgrave ja Levy (2019) tutkivat kroonisten sairauksien, kuten allergioiden vaikutuksia lasten varhaiskasvatukseen. Lapsen allergiat aiheuttavat ammattilaisissa pelkoja ja epävarmuuksia. Allergisen lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa voi olla heikompaa muihin verrattuna. Tämä johtuu ammattilaisten toiminnasta turvallisuussyihin vedoten. Allergisten lasten sosiaalista kontaktia muihin saatetaan rajoittaa ruokailutilanteessa esimerkiksi istumajärjestyksellä tai eristämällä, jotta altistumisilta allergeeneille vältytään. (Musgrave & Levy 2019, 168–169.) Myös Munoz ja Quirke (2021, 4) viittaavat tutkimuksiin, joiden mukaan allergiat vaikuttavat lasten sosiaaliseen osallisuuteen negatiivisesti. Yhteistyössä vanhempien kanssa voidaan pohtia keinoja lapsen osallisuuden parantamiseksi ja pelkojen hälventämiseksi.

3 Kasvatusyhteistyö suhdeperustaisena työnä

3.1 Suhdeperustaisuus

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välinen yhteistyö rakentuu vastavuoroisessa suhteessa. Gillian Ruch (2005) käyttää käsitettä suhdeperustainen sosiaalityö, *relationship-based social work*. Suhdeperustaisuus on tunnistettu jo pidempään etenkin lastensuojelussa ja perhe-työssä (Howe 1998; Mason 2012; Ruch 2005; Schofield 1998). Ruchin (2005) mukaan ihmissuhteisiin perustuvassa työssä keskeistä on ymmärtää ihmisten kokemusmaailmaa ja käyttäytymistä, ja tämä keskinäinen ymmärrys kehittyy osapuolten välisessä reflektiivisessä vuorovaikutuksessa. Vastaavasti Howe (1998) korostaa ammattilaisilta vaadittavia vuorovaikutustaitoja yhteisen ymmärryksen rakentamiseksi suhdeperustaisessa työssä. Hänen mukaansa vuorovaikutuksen keinoin asiakkaan tilannetta voidaan edistää parempaan suuntaan.

Mason (2012) ja Turney (2012) painottavat suhdeperustaisuuden olevan merkittävässä roolissa perheiden kanssa työskennellessä. Heidän mukaansa suhteen rakentumisen kautta syntyvä kunnioitus ja arvostus parantavat työskentelysuhdetta vaikeissa tilanteissa perheiden kanssa. (Mason 2012; Turney 2012.). Varhaiskasvatus näyttäytyykin perheille vahvasti ammattilaisten kanssa koetun yhteyden kautta (Karila 2006). Suhdeperustaiseen työskentelyyn liittyy aina eettistä pohdintaa liittyen tuen ja kontrollin tasapainoon sekä osallistumisen vapaaehtoisuuteen. (Turney 2012, 153.) Lisäksi siihen ovat liitettävissä vahvasti erilaiset tunnekokemukset ja niiden huomioiminen. Kaskela ja Kekkonen (2006, 26) osoittavat toiveiden ja pelkojen huomioimisen olevan tärkeä osa onnistunutta suhdeperustaista työtä. Vastaavasti Howe (1998, 45) puhuu korjaavista tunnekokemuksista, joita voi saavuttaa tullessaan kohdatuksi vuorovaikutuksessa toisen kanssa.

Pösö (2010) ja Alatalo (2019) näkevät suhdeperustaisuuden tiedonmuodostuksen välineenä. Kaskelan ja Kekkosen (2006) mukaan tiedonmuodostus on tärkeä osa vanhempien ja ammattilaisten välistä vuorovaikutusta varhaiskasvatuksessa. Vastavuoroisen tiedonvaihdon merkitys korostuu useissa eri vaiheissa lapsen varhaiskasvatuspolkua. Lapsen aloittaessa päivähoidossa, on vanhempien omaama kokemuksellinen tieto lapsesta merkityksellistä kasvattajille. Kohtaamisten merkitys on erityisen suuri myös muissa muutosvaiheissa, joihin liittyy monenlaisia tunnekokemuksia. Kun ammattilaiset osoittavat kiinnostusta vanhempien omaamaan tietoon, vanhempien kokemus osallisuudesta vahvistuu. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26).

Suhdeperustaisen työn kulmakiviä ovat luottamuksellisen ilmapiirin rakentamisen lisäksi tunteiden huomioiminen (Blue-Banning ym. 2004; Mason 2012). Toisaalta suhdeperustainen työ vaatii ammattilaisilta monia muitakin sosiaalisia kykyjä, kuten taitoa käyttää sopivassa määrin huumoria (Jordan 2017). Persoonallisuustekijät vaikuttavat yksilöiden välisessä kommunikaatiossa ja yhteistyön rakentumisessa. Yhteistyösuhde voi muodostua luontaisemmin tiettyjen vanhempien ja ammattilaisten välillä, mutta ammatilliseen vastuuseen kuuluu kaikkien tasavertainen kohtaaminen. Kekkonen (2012) tarkastelee ammattilaisten ja vanhempien välistä suhdetta henkilökemioiden näkökulmasta. Persoonallisuustekijöihin liika keskittyminen voi olla este yhteistyön hallittavuudelle, ja haitata työn tavoitteiden ja lapsen edun toteutumista. (Kekkonen 2012, 109–110.)

Yhteisen päätöksenteon on todettu edistävän vanhempien ja ammattilaisten välistä suhdetta (Kerppola 2021, 80). Sen sijaan ammattilaisten näyttäytyessä vanhemmille valta-aseman kautta, kielteiset kokemukset ja ulkopuolisuuden tunne saavat valtaa vanhempien ajatuksissa. Tämä on este vastavuoroiselle suhteelle, jossa työskentely lapsen eduksi toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. (Alasuutari 2003, 112.) Suhdeperustaisessa työskentelyssä tulee silti tunnistaa asiakkaiden haavoittuvainen asema ammattilaisiin nähden. Perheeseen kohdistuu ammattilaisten toimesta arviointia, joka voi herättää monenlaisia tunteita (Alatalo 2019; Pösö 2010).

3.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Toteutuakseen suhdeperustaisuus edellyttää osallisuutta. Osallisuus on ilmiönä laaja-alainen. Tämä todentuu haasteena kuvata osallisuuden käsitettä yksiselitteisesti. Se on yhteenkuuluvuutta, joka näyttäytyy vuorovaikutussuhteissa, aineellisissa resursseissa ja erilaisissa aineettomissa mahdollisuuksissa. Osallisuus ilmenee toiminnassa, mahdollisuutena vaikuttaa sekä merkityksellisissä kohtaamisissa. Sen toteutuminen on yhteydessä koettuun hyvinvointiin. Osallisuuden tarve syntyy ihmisen pohjimmisesta tarpeesta olla olemassa. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017.) Vastaavasti Raivio ja Karjalainen (2013) kuvaavat osallisuuden olevan nähtävissä kolmen ihmisen perustarpeita jäsentävän ulottuvuuden kautta, joita ovat *having*, *acting* ja *belonging*. Nämä Allardtin (1976) jäsenyykseen pohjautuvat ulottuvuudet kuvastavat elintason resursseja, tarvetta olla yhteydessä muihin ihmisiin sekä tarvetta osallistua ja kuulua johonkin. (Raivio & Karjalainen 2013, 16.)

Tarveteorioissaan Max-Neef (1991) sekä Doyal ja Gough (1991) nimeävät yhteenkuuluvuuden ja merkittävät läheissuhteet ihmisen perustarpeiksi. Osallisuutta on kuvattu myös tasomallien kautta, joissa osallisuuden määrä nousee lineaarisesti tasolta seuraavalle. Tasomalleissa osallisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi vuorovaikutuksen ja toimijuuden näkökulmista. Vasta korkeimmilla tasoilla saavutetaan aito osallisuus. (Hart 1992; Shier 2001.) Toisaalta osallisuuden tasomalleja on kritisoitu liian yksilotteisiksi. Thomasin (2002) mukaan osallisuus koostuu erilaisista ulottuvuuksista tasojen sijaan, ja näiden ulottuvuuksien keskinäiset suhteet voivat vaihdella, joka vaikuttaa osallisuuden kokemukseen. Osallisuutta voidaan tarkastella niin yksilö- kuin yhteiskuntatasolla. Yksilön vaikeat kokemukset heijastuvat yhteiskuntaan ja ympäristöön esimerkiksi sosiaalisten ongelmien kautta lisäten erilaisten palveluiden tarvetta, ja tämän myötä yhteiskunnalle aiheuttuvia kustannuksia. Myönteiset kokemukset, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja luottamuksen tunne ovat osallisuuden kokemusta tukevia. (Isola ym. 2017, 53–54.)

Varhaiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena on lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen (L 540/2018, 3 §). Vanhempien ja ammattilaisten välinen yhteistyö on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi ja lapsen edun toteutumiseksi. Varhaiskasvatustilain mukaisesti niin lapselle itselleen kuin hänen huoltajilleen kuuluu oikeus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (L 540/2018, 20 §). Vuonna 2020 kaksivuotiaista lapsista yli 70 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen. Osuus on entistä suurempi vanhempien lapsien ikäluokissa. (Säkkinen & Kuoppala 2021, 6). Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen kestää tyypillisesti vuosia, ja tämä mahdollistaa pitkäaikaisen yhteistyösuhteen ammattilaisten ja lasten vanhempien välille.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen tunnistetaan nyky-yhteiskunnassa vanhemmille jo itsensä vaativaksi kokonaisuudeksi (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 42; Hujala, Turja, Gaspar, Veisson & Waniganayake 2009, 59). Varhaiskasvatus tukee vanhempien osallisuutta työelämään ja toimii kasvatuskumppanina tarjoten yksilöllistä tukea erilaisissa elämäntilanteissa, kuten lapsen allergian haastaessa perheen voimavaroja. Kuormittavassa elämäntilanteessa varhaiskasvatuksesta saatu tuki voi olla vanhemmille hyvin merkittävää. Vanhempien saaman tuen vaikutukset ulottuvat myös lapsiin, sillä lapsiperheissä vanhempien jaksamiseen vaikuttavien resurssien on tutkittu vaikuttavan koko perheen hyvinvointiin (Black & Lobo 2008; Kerppola 2021; Vuorenmaa 2016).

Vuorenmaan (2016) mukaan vanhempien kokema osallisuus tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia, lasten kasvua ja kehitystä sekä perheen sisäisiä vuorovaikutussuhteita. Osallisuutta edistävät resurssit ovat periytyviä. Vuorenmaan viittaa tutkimuksiin, jotka osoittavat vanhempien erilaisten voimavarojen ja koetun luottamuksen siirtyvän heiltä lapsilleen. Vanhempien osallisuuden kokemus myös edistää heidän kykyään toimia lasten hyväksi, ja tämä voi näkyä näyttäytyä vastuunotona lapsen asioista. Vanhempien osallisuuden myötä heillä on paremmat valmiudet hakeutua palveluiden piiriin, jotka edistävät lapsen hyvinvointia. (Vuorenmaa 2016, 15–17, 24). Kerppolan (2021, 79) mukaan vanhemmat hyötyvät käytännöllisestä ja informatiivisesta ohjauksesta, joka on helposti ymmärrettävissä ja huomioi emotionaalisen tuen.

Vuorenmaa (2016) peräänkuuluttaa ammattilaisten kykyä kohdata perheet luoden turvallinen ilmapiiri, joka mahdollistaa kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen sekä riittävän tiedonsaannin. Myös Pohjolan (2010) mukaan ammattilaisten suhtautuminen vaikuttaa asiakkaiden osallisuuden kokemukseen palveluissa. Parhaimmillaan asiakkaan ja ammattilaisten välille syntyy dialoginen, kumppanuustasoinen suhde. Tämä edellyttää asiakkaiden kunnioitusta ja heidän näkemistään aktiivisina, oman elämänsä asiantuntijoina. Samalla on tiedostettava palvelujärjestelmän asettamat reunaehdot asiakkaan osallisuudelle. Osallisuus voi jäädä pintapuoliseksi, mikäli asiakkaan aidot vaikutusmahdollisuudet järjestelmän puitteissa ovat heikot esimerkiksi asiakkaan tiedonpuutteen vuoksi. (Pohjola 2010, 58–59.)

Samoin Närhi, Kokkonen ja Matthies (2014) korostavat rakenteellisten tekijöiden merkitystä asiakasosallisuuden toteutumisessa. Heidän mukaansa työntekijät kokevat vaikutusmahdollisuutensa asiakkaiden osallisuuden edistäjinä rajallisina johtuen monimutkaisesta palvelujärjestelmästä. Asiakaslähtöisyyden sijaan voidaan jäädä kiinni järjestelmälähtöisyyteen, jota ylläpitävät kankeat toimintamallit, ongelmalähtöinen lähestymistapa sekä lainsäädännöllinen jäykkyys. (Närhi, Kokkonen & Matthies 2014, 236). Isola ym. (2017) muistuttavat, etteivät palvelut itsessään korvaa vastavuoroisuutta tai yhteisöllisyyttä, vaan ammattilaisten ja asiakkaiden välille rakentuva suhde määrittää merkittävästi osallisuuden kokemusta. Esimerkkinä haittaavista resurssitekijöistä on työntekijöiden suuri vaihtuvuus, jonka syyt voivat olla osin rakenteellisia (Isola ym. 2017, 32.) Asia on ajankohtainen, sillä varhaiskasvatuksen resurssipula ja työolot ovat saaneet viime aikoina paljon julkista näkyvyyttä (Karhu 2022; Kuivasmäki 2021; Kymäläinen 2021; Pölkki 2021).

Kun vanhempien ja varhaiskasvatuksen opettajien välisiä yhteistyösuhteita tutkittiin vuonna 2009 viiden eurooppalaisen maan välillä, suomalaiset varhaiskasvatuksen opettajat näkivät vanhemmat vähiten aktiivisina kumppaneina verrattuna muiden maiden opettajiin. (Hujala ym. 2009, 71.) Vastaavasti Suomen Vanhempainliiton kymmenen vuotta myöhemmin toteuttamassa päiväkotibarometrissa ilmenee, että alle puolet vanhemmista kokee henkilökuntaa olevan helppo lähestyä päivittäin (Siimes & Romantschuk 2019, 13). On huomion arvoista pohtia, mikä on esteenä avoimelle ja mutkattomalle kommunikaatiolle. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen resurssipulan vaikutuksia tulisi tarkastella kriittisesti vanhempien osallisuuden ja yhteistyön näkökulmasta, sillä haasteet kommunikaatiossa heijastuvat suoraan lapsiin.

Vanhempien osallisuus ja vuorovaikutus ammattilaisten kanssa tunnustetaan nykypäivänä lasten edun lisäksi vahvana osana varhaiskasvatuspalveluiden laadun arviointia ja kehittämistä. Laadun arviointiin osallistuminen puolestaan vahvistaa vanhempien osallisuuden kokemusta. (Hujala & Fonsén 2017; Tauriainen 2000, 47; Vlasov, Salminen, Repo, Karila, Kinnunen, Mattila, Nukarinen, Parrila, Sulonen 2018, 64.) Puhutaan laadun prosessitekijöistä eli varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin ydinasioista tavoitteiden ja toiminnan sisällön näkökulmasta. Prosessitekijät todentuvat kasvatusvuorovaikutuksen laadussa, jonka ulottuvuuksiin kasvatusyhteistyö kuuluu. (Alila 2012; Vlasov ym. 2018.) Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen edellyttää vanhempien sitouttamista yhteistyöhön, joka vaatii vanhemmilta uskallusta tuoda omia näkemyksiä esiin. Toiveiden ja kritiikin esittäminen ovat osa kehitysprosessia. (Tauriainen 2000, 47.) Näiden esiin tuominen vaatii luottamusta suhdetta, jota ilman vanhempien voi olla vaikea tuoda ilmi ajatuksiaan lapsensa tilanteesta tai kehitysehdotuksista toimintamalleihin liittyen.

3.3 Kasvatusyhteistyö

Kasvatusyhteistyöllä tarkoitetaan vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välistä, lapsen hyväksi tehtävää yhteistyötä. Kasvatusyhteistyöhön liittyvien kysymysten pohdinta yksilö- ja yhteiskuntatasolla on keskeistä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (2018) määrittellessä sen yhdeksi varhaiskasvatuksen ydinasioista. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on yhteinen sitoutuminen lapsen terveyden ja turvallisen kasvun takaamiseksi. Onnistuakseen kasvatusyhteistyö vaatii vuorovaikutuksellisuutta, yksilöllisten tarpeiden huomioimista ja luottamuksen rakentumista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.) Nämä ovat keskeisiä suhdeperustaisen työskenteilyn osa-alueita.

Karilan (2006) sekä Kaskelan ja Kekkonen (2006) mukaan vanhempien ja ammattilaisten välistä yhteistyötä kuvaavat käsitteet ovat muuttuneet ajan saatossa, ja niistä heijastuvat kullekin ajalle ominaiset yhteiskunnalliset käsitykset. Niissä näkyvät sävyerot yhteistyön osapuolten aseman ja vallan näkökulmasta. On puhuttu niin vanhempainvalistuksesta, tukemisesta, yhteistyöstä kuin kumppanuudesta. Historian saatossa vanhempien rooli suhteessa ammattilaisiin on saanut lisää tilaa ja näkyvyyttä myös vallalla olevassa käsitteessä (Karila 2006, 92; Kaskela & Kekkonen 2006, 8; Kekkonen 2012.) Käsitteiden taakse tulisi kuitenkin nähdä pohtimalla tulkintoja niiden merkityksistä varhaiskasvatuksen arjen toimintamalleissa (Karila 2006, 93).

Vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen olevan keskeinen lapsen elämään vaikuttava tekijä. Ammattilaisten suhtautuminen vanhempien näkemyksiin vaikuttaa lähtökohtiin, joista vanhemmat yhteistyötä tarkastelevat. Nykypäivänä vanhemmat rajaavat ammattilaisten asiantuntijuuden lapsikeskeiseksi. Tällöin tarkasteltavaksi asiaksi vanhempien neuvonnan sijaan nousevat lapsen yksilölliset asiat. Oman vanhemmuutensa asiantuntijoiksi vanhemmat määrittelevät itsensä. (Alasuutari 2003, 166–167.)

Luottamuksen ja keskinäisen kunnioituksen merkitys nousevat keskeisiksi teemoiksi kasvatusyhteistyössä (Alila 2012; Blue-Banning ym. 2004; Karila 2006; Kekkonen 2012; Vlasov ym. 2018). Keskinäisen kunnioituksen ja luottamuksen rakentuminen on monivaiheinen prosessi, johon vaikuttavat erilaiset tekijät. Tauriainen (2000, 23) esittää yhteistyön osapuolten koetun hallinnan tunteen vaihtelevan, ja tämän vaikutus yhteistyösuhteeseen tulee tiedostaa. Alasuutarin (2003) mukaan vanhempien tieto lapsistaan perustuu vahvasti kokemuksellisuuteen, kun taas ammattilaisten tarkastelukulma näyttäytyy teoreettisempänä. Kasvatusyhteistyön osapuolten erilaiset näkökulmat lapseen liittyen heijastuvat toisiinsa ja vaikuttavat tulkintoihin molemminpuolisesti. Ammattilaisten kohdalla erityisessä roolissa korostuvat vastuu eettiseen pohdintaan ja toimintamallien perusteltavuus. (Alasuutari 2003, 167–168.) Silti joskus ammattilaisille voi olla haaste ymmärtää perheiden poikkeavia elämäntilanteita (Karila 2006, 96).

Karila (2006) puhuu vanhempien kumppanuusvalmiuden tunnistamisesta. Vaikka ammattilaisten ja vanhempien välisessä yhteistyössä korostetaan vastavuoroisuutta, odotuksia kohdistuu etenkin ammattilaisiin. Ammattilaisten asenteita tarkastellaan kriittisemmin, sillä heidän vastuullaan on

edellytysten luominen hyvälle yhteistyölle. (Karila 2006, 96.) Myös Kekkosen (2012) mukaan ammattilaisten näkeminen toimivan vuorovaikutussuhteen rakentajina korostaa heidän vastuutaan yhteistyön onnistumisessa sen eri vaiheissa. Toimimatonta yhteistyösuhdetta ei tulisi perustella esimerkiksi yhteensopimattomilla kemioilla. (Kekkonen 2012, 109–111.)

Hujalan ym. (2009) mukaan vanhempien valmiudet kumppanuussuhteen ylläpitoon vaihtelevat. Tämän vuoksi ammattilaisilta kaivataan kykyä joustavaan ja sensitiiviseen sekä yksilöllisyyden huomioivaan kohtaamiseen erilaisten perheiden kanssa. Etenkin vetäytyvät vanhemmat ovat muutoin vaarassa jäädä ulkopuolisiksi. (Hujala ym. 2009, 74.) Toisaalta vuorovaikutuksen syvällisempi tarkastelu on tarpeen. Aina vanhemman hiljaisuus ei tarkoita vetäytymistä. Se voi olla relevantti toimintatapa tai suunnitelmallista osallistumista, jolla vanhempi pyrkii näyttämään yhteistyöhalukkuutta. (Ahopelto, Ilomäki, Logren, Ristimäki, Tiitinen & Ruusuvuori 2019, 252.) Vanhempien ja ammattilaisten välisissä keskusteluissa ammattilaisten rooli on herkästi määrittelevämpi, jolloin vanhemmille voi jäädä myötäilevä rooli. (Karila 2006, 107.)

Ahopelto ym. (2019) muistuttavat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen liittyvän vahvasti opittuja toimintamalleja. Tilanteesta riippumatta vuorovaikutustilanteissa voidaan odottaa säännönmukaisuuksia, kuten puhuminen yksi kerrallaan ja vuorotellen. Jokaisen puheenvuoron jälkeen toinen osapuolista tekee oman tulkintansa kuulemastaan. (Ahopelto, Ilomäki, Logren, Ristimäki, Tiitinen & Ruusuvuori 2019, 248–249.) Vastaavasti Karilan (2006) mukaan käsitykset, odotukset ja tulkinnot yhteistyöstä vaikuttavat osapuolten väliseen vuorovaikutukseen ja luottamuksen syntymiseen. Joskus ammattilaiset voivat tulkita vanhempien antamat ohjeet lapseen liittyen luottamuksen puutteena. Avoin ja keskusteleva ilmapiiri vähentää olettamusten vuoksi tehtäviä vääriä johtopäätöksiä. (Karila 2006, 97–98.)

Vanhempien ja ammattilaisten keskinäinen vuorovaikutus tarjoaa edellytykset jaettuun kasvatusvastuuseen lapsesta. Jaettu kasvatusvastuu koostuu suunnitelluista käytännön toimintamalleista ja vuoropuhelusta lapsen asioissa. Yhteistyön lopputulokseen vaikuttavat kunkin osapuolen uskomukset ja tulkinnot. Erityisesti yhteinen ongelmatilanteiden ratkominen mahdollistaa yhteistyösuhteen kehittymisen. Vanhempien roolin on tutkittu olevan erityisen aktiivinen, kun kyseessä on lapsen perustarpeiden ja onnellisuuden tyydyttäminen. (Karila 2006, 107.)

Karikosken ja Tiilikan (2017) mukaan jaettu kasvatusvastuu on eduksi lapselle ja edistää vanhempien osallisuuden kokemusta. Kuitenkin ammattilaisilla tunnustetaan voivan olla toimintakulttuurisia haasteita sopeutua vanhempien lisääntyneeseen mukana oloon. Kasvatusyhteistyöhön vaikuttavien tekijöiden tarkastelu ja arviointi kriittisesti on hyvin merkityksellistä. Tällä vältetään toiminnan jääminen asiantuntijakeskeiselle tasolle. (Karikoski & Tiilikka 2017, 94.)

3.4 Luottamus

Osallisuuden kautta rakentuva suhdeperustainen yhteistyö perustuu luottamukseen (Blue-Banning ym. 2004; Mason 2012). Luottamus on yleensä myönteiseksi mielletty käsite, joka liitetään lojalluuteen. Toisaalta luottamusta voidaan tarkastella myös negatiivisten merkitysten kautta, sen rikoutumisen näkökulmasta. Luottamukseen liittyy valta-asetelmia ja riippuvuussuhteita erilaisten roolien kautta. Esimerkiksi vanhemmalta vaaditaan luottamusta varhaiskasvatuksen ammattilaisia kohtaan jättäessään lapsen hoidon päiväksi heidän vastuulleen. (Kovalainen & Österberg 2000, 75, 78–79.) Perheiden luottamus ammattilaisia kohtaan ei ole lähtökohtaisesti olemassa, vaan ammattilaisten tulee toiminnallaan saavuttaa se. Sen sijaan asiakasroolissa olevien vanhempien ei tarvitse samoissa määrin ansaita luottamusta. (Laitinen & Kemppainen 2010, 171.)

Engdahlin ja Lidskogin (2014) mukaan luottamus rakentuu järkiperusteisen tiedon sijaan tunteiden kautta. He viittaavat Simmelin (1990) kuvaukseen, jossa luottamus nähdään mielentilana, uskalluksena ja positiivisina odotuksina toista kohtaan. (Engdahl & Lidskog 2014, 708.) Luottamuksen syntyminen vaatii vuorovaikutusta ja pitkäjänteisyyttä. Sen rakentumiseen ja vaadittavaan aikaan vaikuttavat yksilölliset kokemukset elämän varrelta. Varhaiskasvatuksessa vanhemmat kokevat luottamuksen usein ammattilaisten ja lapsen välisen suhteen kautta. (Karila 2006, 101; Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Laitinen ja Kemppainen (2010) nimeävät luottamuksellisuuden osaksi asiakkaan arvokasta kohtaamista. Heidän mukaansa luottamuksellisuus asiakkaan ja ammattilaisen välisessä suhteessa näytetään saadun tiedon käyttämisen ja säilyttämisen kautta. Luottamus syntyy suhdeperusteisesti suhteen osapuolten välisessä kommunikaatiossa, myös sanattomassa viestinnässä. Kokemus välittämisestä ja yksilöllisyyden kunnioittamisesta tukee luottamuksen rakentumista. Toisaalta luottamus ei muodostu vain ihmisten välisen kommunikaation kautta, vaan lisäksi tarvitaan luottamusta

tukevia yhteiskunnallisia rakenteita. Näkyväksi luottamuksen puute tulee ihmisten välillä. Luottamusta vähentäviä tekijöitä ovat kiire, välinpitämättömyys sekä puutteet aidossa kohtaamisessa ja riittävässä resursseissa. (Laitinen & Kemppainen 2010, 170–171.) Myös Kerppolan (2021) väitöskirjatutkimuksessa tarkasteltiin resurssien merkitystä luottamuksen rakentumisessa vanhempien ja ammattilaisten välillä. Vanhempien on helpompi lähestyä tuttua ammattilaista, kun taas henkilöstön vaihtuvuus vaikeutti luottamuksen rakentumista. (Kerppola 2021, 81.) Varhaiskasvatuksen riittävät resurssit tulisi turvata henkilöstön ja laadukkaan toiminnan toteuttamisen näkökulmasta, sillä näillä on todennäköinen yhteys koettuun luottamukseen.

Erytistarpeisen lapsen kohdalla luottamuksen rooli on korostuneen suuri kasvatusyhteistyön onnistumiseksi (Kaskela & Kekkonen 2006, 46). Vanhempien luottamusta ammattilaisia kohtaan herättävät kuulluksi tuleminen kokemus, lapsia ja työtä kohtaan innostunut ja välittävä asenne sekä lupauksien toteuttaminen. (Karila 2006, 98–100.) Lisäksi luottamusta vahvistavat ihmisarvon ja yksilöllisyyden kunnioittaminen sekä asiakaslähtöinen, kannustava ja kokonaisvaltainen työskentely (Laitinen & Kemppainen 2010, 170–172). Ammattilaisten ja vanhempien välinen luottamuksellinen vuorovaikutus on yksi varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavista tekijöistä (Vlasov ym. 2018, 61).

4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata kerronnallisuuden avulla moniallergisten lasten vanhempien kokemuksia suhdeperustaisesta kasvatusyhteistyöstä. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä narratiivinen aineisto vanhemmilta pyytämällä heitä kertomaan arjestaan moniallergisen lapsen kanssa.

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten moniallergisten lasten vanhemmat kuvaavat kertomuksissaan kasvatusyhteistyötä luottamuksen näkökulmasta?
2. Miten vanhemmat kuvaavat kertomuksissaan tuen tarpeita moniallergisen lapsen kasvatustyössä?

Tavoitteena on kuvata vanhempien kokemuksia moniallergisen lapsen kasvatusyhteistyöstä. Johdopäätöksiä voidaan hyödyntää varhaiskasvatusta kehitettäessä perhelähtöisemmäksi. Tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen henkilöstön ymmärrystä allergioihin liittyvistä kokemuksista perheissä, ja tämän kautta mahdollistaa perheiden syvempää luottamusta ammattilaisille kohtaan. Kun perheet tulevat kuulluksi, kokemus ulkopuolisuudesta voi vähentyä ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille mahdollistuu parempi ymmärrys siitä, kuinka olla tukena allergisen lapsen perheelle kasvatusyhteistyön keinoin.

5 Toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tutkimusorientaatio on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Koska opinnäytetyössä pyritään kuvaamaan allergisten lasten vanhempien kokemuksia, on laadullisen tutkimusorientaation käyttö perusteltua. Vilkan (2021) mukaan laadullinen tutkimus sopii ilmiöiden ja ihmisten monimuotoisen sosiaalisen todellisuuden tutkimiseen. Sitä käytetään pyrittäessä ymmärtämään ihmisten tuottamia monitulkintaisia ja subjektiivisia merkityksiä. Laadullisessa tutkimuksessa tiedon tuottamisen kiinnostus keskittyy henkilöiden käsityksiin, kokemuksiin ja niiden merkityksiin. (Vilka 2021, 17.) Myös Tuomi ja Sarajärvi (2018, 33) nimittävät laadullista tutkimusta ymmärtäväksi tutkimukseksi.

Tutkimuksen alkuvaiheiden keskeinen osa oli teoreettisen viitekehyksen rakentaminen. Opinnäytetyön käsitteistöä rakennettiin Finto-sanaston avulla. Opinnäytetyön tietoperustan tiedonhaku aloitettiin kansainvälisistä tietokannoista, joita olivat Eric, ProQuest Ebook Central ja Google Scholar. Hakusanoina käytettiin *relationship based social work, early childhood education AND care partnership, early childhood education AND trust, participation AND social work, food allergies AND early childhood*. Tiedonhaku laajennettiin suomalaisiin tietokantoihin Finnaan, Duodecim terveyskirjastoon ja Mediciin hakusanoin *kasvatusyhteistyö, kasvatuskumppanuus, suhdeperustaisuus, suhdeperustainen työ ja ruoka-allergia*. Viimeisenä toteutettiin manuaalinen tiedonhaku kirjastoista sekä etsimällä opinnäytetyön aiheeseen liittyviä tutkimuksia internetistä.

Tutkija pyrki kriittisyyteen määritellesään keskeistä käsitteistöä. Käsitteissä painotettiin sosiaalista näkökulmaa. Allergioiden lääketieteellinen näkökulma jätettiin tarkoituksenmukaisesti tutkimuksen ulkopuolelle. Kuitenkin ymmärtääkseen lasten allergioita ilmiönä, tutkija perehtyi ennen tutkimuksen aloittamista aihetta käsittelevään kirjallisuuteen.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) näkevät teoreettisen viitekehyksen olevan välttämätön laadullisessa tutkimuksessa. He kritisoivat teorian olevan käsitteenä monitulkintainen, jolloin käsitykset sen merkityksestä vaihtelevat. Teorian merkitys tutkimuksessa näyttäytyy myös tutkimusmetodien, eettisten kysymysten ja luotettavuuden kautta. Teoreettinen viitekehys tarkastelee tutkimuksen käsitteitä ja niiden välisiä suhteita. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 22–23.)

Opinnäytetyön tutkimussuuntaus on narratiivinen. Tässä tutkimuksessa narratiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kertomusten eli narratiivien käyttämistä tutkimusaineistona. Narratiivinen lähestymistapa valittiin perustuen sen mahdollisuuksiin kuvata vanhempien henkilökohtaisia kokemuksia ihmisille luontaisella tavalla, kerronnan avulla. Lisäksi tutkija halusi mahdollistaa vanhemmille persoonallisen lähestymistavan aiheeseen. Vanhemmat saivat itse määritellä heille merkitykselliset asiat tuoden ne osaksi yksilöllistä tarinaansa. Näin tutkija pyrki osoittamaan kunnioitustaan jokaisen perheen uniikkia elämäntilannetta kohtaan. Lisäksi tutkija piti kerronnallisuutta kiinnostavana tapana tutkia vanhempien kokemuksia. Aineisto kerättiin sähköisessä muodossa olevana kirjallisena aineistona.

Heikkinen (2018) kuvaa kertomuksien liittyvän luontaisesti ihmiselämään ja niiden antavan tietoa yksilöiden kokemuksista. Toisaalta narratiivisuutta voidaan lähestyä myös laajemmin kertomisen prosesseja kuvaten ja tutkien. (Heikkinen 2018, 170–172.) Myös Hänninen (2000) näkee narratiivisen tutkimuksen viittaavan tutkimustapaan, jossa tarinallisuutta ja kerronnallisuutta käytetään ymmärtämisen välineenä. Tarinallinen tutkimus on metodologisesti laaja-alaista, eikä sitä voida rajata selvästi. Kuitenkin tarinallisuus yhdistää eri tieteenalojen tutkimuksia. Sosiaalitieteissä narratiivisuus on näyttäytynyt erityisesti elämäntutkimuksessa. (Hänninen 2000, 15–18.)

Tutkimuksen toteutusta suunnitellessaan tutkija havaitsi kerronnallista lähestymistapaa hyödynnettävän opinnäytetöissä verrattain vähän. Toisaalta narratiiviset tutkimukset näyttävät yleistyvän

jatkuvasti. Syrjälän (2018) mukaan tarinoiden hyödyntäminen tutkimuksissa on kasvussa. Sosiaali-tieteissä voidaan puhua jopa narratiivisesta käännteestä. Taustalla vaikuttaa näkemys elämän tari-nallisuudesta sekä kiinnostus ihmisten kokemuksia kohtaan. Kerronnallisuuden avulla ihminen voi rakentaa tarinaa identiteetistään, jolloin se on nähtävissä tutkimusmetodin lisäksi persoonallisen tai ammatillisen kasvun välineenä. (Syrjälä 2018, 267–268.)

Opinnäytetyön tutkimusaineiston keräämisessä on yhtäläisyyksiä eläytymismenetelmään. Siihen tutustuminen syvensi tutkijan ymmärrystä kerronnallisen aineiston keräämisestä, analysoimisesta ja tuki tutkimuksen menetelmien käyttöön liittyvässä eettisessä pohdinnassa. Eskolan ja Suoran-nan (1998) mukaan eläytymismenetelmällä tarkoitetaan aineiston hankinnan menetelmää, jossa tutkimukseen osallistuvat kirjoittavat kerronnallisen aineiston tarinan muodossa. Tutkijan määrit-telemät kehyskertomukset eli tarinan johdannot ohjaavat kirjoittajien ajatuksia ja tuottamaa ker-tomusta, vaikka muutoin kertomuksen kirjoittamiseen kannustetaan vapaasti. Kehyskertomuksia on useampi varioitu kertomus, jolloin tutkitaan vaihtelevan asian vaikutusta kertomuksiin. (Eskola & Suoranta 1998, 112–113.) Yhteisistä vaikutteista huolimatta aineistonkeruu tässä tutkimuksessa eroaa monilta osin eläytymismenetelmästä. Tässä tutkimuksessa kaikki vanhemmat kirjoittivat va-paasti saman saatekirjeen pohjalta, jolloin eläytymismenetelmään keskeisesti kuuluvaa variointia ei hyödynnetty aineistonkeruussa.

5.2 Aineiston keruu

Opinnäytetyön narratiivisen aineiston keruu toteutettiin joulukuusta tammikuussa 2021–2022. Tutki-mukseen osallistuvia pyydettiin kirjoittamaan kertomus arjesta allergisen lapsen vanhempana ja yhteistyöstä varhaiskasvatuksen kanssa. Tutkittavia kannustettiin kirjoittamaan vapaamuotoisesti omalla tyylillään. Ohjailevia kysymyksiä vältettiin, jotta aineiston teemat tulevat tutkittavilta itsel-tään. Tutkijan ennako-oletus oli, että kokemukset moniallergisien lapsen vanhemmuudesta ja sii-hen liittyvästä kasvatusyhteistyöstä ovat erittäin yksilöllisiä. Tämän vuoksi tutkija halusi mahdollis-taa vanhemmille tutkimusaiheen lähestymisen vapaasti heille luontevalta tuntuvasta näkökulmasta.

Tutkittavat kerättiin opinnäytetyön toimeksiantajan Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistyksen tuella. Tieto tutkimuksesta kirjoituspyyntöineen julkaistiin yhdistyksen verkkosivuilla. Lisäksi tutkit-

tavia etsittiin kirjoituspyynnöllä allergisten lasten vanhempien Facebook-keskusteluryhmästä. Hänninen (2018) mukaan aineiston kerääminen kirjoituspyynnöllä on yksi vaihtoehto narratiivisen tutkimusaineiston keräämiseksi. Narratiivista aineistoa kerätessä tutkijan tulee antaa tutkittavan kertoa kokemuksistaan vapaasti. (Hänninen 2018, 193.)

Aineistotyyplitään kerronnallinen tutkimusaineisto voi olla niin suullisesti kuin kirjallisesti esitetty. Kerronnallisen aineiston analysointi edellyttää aina tulkintaa ja aineiston laatu on merkittävässä roolissa. Täysin vapaasti kirjoittamisen sijaan tutkittaville voidaan antaa kirjoittamiseen myös ohjaavia lähtökohtia ja elementtejä. (Heikkinen 2018, 180; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 217; Hänninen 2018, 192; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b.)

Tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän vanhempaa. Heidät valittiin tarkoituksenmukaisesti. Tutkittavat tulee valita niin, että he edustavat tutkittavaa joukkoa (Eskola & Suoranta 1998, 18). Tutkimuksen kohderyhmä on moniallergisten varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat, joten tutkittavat etsittiin tästä ryhmästä. Opinnäytetyön toimeksiantajan ollessa Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry, tutkittavien etsiminen yhdistyksen kautta oli luontaista. Tutkittavien riittävää määrää pyrittiin turvaamaan julkaisemalla tutkimukseen liittyvä kirjoituspyyntö myös allergisten lasten vanhempien keskustelufoorumilla. Ryhmään kuuluu runsaasti allergisten lasten vanhempia ja siellä keskustellaan allergia-arjesta vertaistuellisesta näkökulmasta. Kaikki tutkittavat löytyivät kirjoituspyyntöjen kautta. Kuuden tutkittavan lapsi osallistui varhaiskasvatukseen päiväkodissa, yksi perhepäivähoitajalla.

Koska tutkittavia etsittiin allergiaperheiden asioita ajavan yhdistyksen kautta sekä allergisten lasten vanhempien vertaistuelliselta foorumilta, edustavat tutkittavat oletettavasti tietyntyyppistä joukkoa. On todennäköistä, että tutkimukseen osallistuneet vanhemmat ovat keskimääräistä aktiivisempia tai perehtyneempiä lastensa allergia-asioissa. Toisaalta vertaistuen piiriin hakeutuneet ovat saattaneet kokea erityisen suuria haasteita arjessaan lapsen allergioiden vuoksi. Vastaavasti vanhemmat, jotka ovat kokeneet vertaistuellisen keskustelun vieraampana tai allergioiden vaikutukset arkeen vähäisempänä, saattavat edustaa tutkimuksessa pienempää joukkoa.

Narratiivisen aineiston kerääminen osoittautui osin haastavaksi. Useampi tutkimuksesta kiinnostunut ilmaisi toiveensa vastata ennalta määriteltyihin kysymyksiin vapaasti kirjoittamisen sijaan. Tutkimuksessa kunnioitettiin osallistumisen vapaaehtoisuutta, ja osallistujista rajautuivat pois ne, joille tarinallinen kerronta ei tunnu luontaiselta. Toisaalta tutkimukseen osallistuneet olivat paneutuneet kirjoittamiseen ja kertoivat laajasti arjesta allergisen lapsen kanssa. Tutkimukseen osallistuneiden sukupuolijakauma on homogeeninen, kaikki tutkittavat ovat äitejä. Aineistonkeruu toteutettiin sähköpostitse. Kerätty aineisto on kokonaisuudessaan noin 19 sivua pitkä.

Vaikka tutkittavien määrä katsottiin riittäväksi, on osallistuneiden määrää tarpeen tarkastella kriittisesti. Seitsemän moniallergisen lapsen vanhemman kertomusta edustaa pientä joukkoa, jolloin tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä. Suurempi otanta olisi voinut ilmentää nyt tutkimuksen ulkopuolelle jääneitä asioita. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan aineistomäärän riittävyttä voidaan arvioida aineiston kylläntymisellä eli saturaatiolla. Tällä tarkoitetaan aineistomäärää, jossa keräämällä lisää aineistoa ei saavuteta enää uutta tietoa tutkimusongelman kannalta. Laadullisen aineiston sopivan koon määrittämiseksi voidaan nähdä myös joitakin muita suuntaviivoja. Esimerkiksi eläytymismenetelmätarinoita analysoitaessa 15 vastausta yhtä kehyskertomusta kohden on katsottu riittäväksi. Tutkimuksen onnistumisen kannalta riittävä määrä on silti aina tapauskohtainen. (Eskola & Suoranta 1998, 62–63.) Tutkimuksessa ei saavutettu aineiston saturaatiopistettä, mutta aineiston katsottiin tarjoavan vastauksia tutkimusongelmaan. Saturaatiopisteen saavuttamattomuus tulee huomioida tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa.

Tutkittaville annettiin kuukausi aikaa vastata tutkimukseen. Aika on verrattain pitkä. Aineistonkeruu sijoittui loppuvuoteen joulun aikaan. Vastausaikaa valittiin jättää väljästi huomioiden mahdollisesti kiireinen arki ja juhlapyhät tutkimuksen kohdistuessa pienten lasten vanhempiin. Tällä pyrittiin mahdollistamaan kaikkien halukkaiden osallistuminen. Tutkija oletti kerronnallisen aineiston tuottamisen vaativan tutkittavilta enemmän ajallisia resursseja kuin ennalta määriteltyihin kysymyksiin vastaaminen olisi vienyt. Toisaalta pitkähkö vastausaika ja aineistonkeruun toteutus joulun tienoilla on voinut vaikuttaa tutkittavien kykyyn muistaa osallistua tutkimukseen. Tätä pyrittiin välttämään lähettämällä tutkimuksesta kiinnostuksensa ilmaisseille, vielä vastaamatta jättäneille vanhemmille muistutusviesti viikkoa ennen aineistonkeruun päättymistä. Muistutusviesti lähetettiin vain kerran ja siinä korostettiin tutkimuksen vapaaehtoisuutta, jotta vanhemmat eivät kokisi tulevansa painostetuiksi.

Tutkittavien määrää olisi voitu kasvattaa lisäämällä aineistonkeruuseen käytettyä aikaa sekä kohdistamalla kirjoituspyyntöjä laajemmalle. Kontaktoimalla varhaiskasvatusyksiköitä, neuvoloita tai muita lapsiperheille suunnattuja palveluita olisi ollut todennäköistä löytää lisää tutkimusryhmään kuuluvia vanhempia. Lisäksi erilaisten palveluiden kautta etsityt vanhemmat olisivat edustaneet todennäköisesti kirjavampaa joukkoa, joka olisi rikastuttanut aineistoa. Kuitenkin tutkimuksen rajallisten resurssien vuoksi laajemmasta aineistonkeruusta päätettiin pidättäytyä. Lisäksi tutkija arvioi suuren määrän aineistoa vaikeuttavan sen huolellista analysointia. Tutkija piti laatua ensisijaisena määrään nähden.

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Kun tarkoituksena on kuvata tai ymmärtää ilmiöitä ja asioita, tutkittavilla henkilöillä tulee olla kokemusta tutkittavasta aiheesta. Tutkittavien valinta perustuu tällöin harkintaan. Aineiston koon sijaan tärkeämpää on laatu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Vastaavasti Eskola ja Suoranta (1998) kuvaavat laadullisen aineiston koon sijaan tärkeämpää olevan tutkimuksen tarkoituksen ja luonteen huomioiminen. Laadullisen aineiston kerääminen tapahtuu harkinnanvaraisesti, jolloin tutkimus voi kohdistua pieneenkin joukkoon. Tutkimuksen onnistumisen määrittelee, kuinka hyvin tutkija pystyy aineistoa hyödyntämällä vastata tutkimuskysymyksiin. Laadullisen tutkimuksen perimmäinen tarkoitus on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä, ja tämä voi olla mahdollista vähäiselläkin määrällä tutkittavia. (Eskola & Suoranta 1998, 18.) Myös Hännisen (2018, 193) sekä Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 164) mukaan laadullisessa ja narratiivisessa tutkimuksessa tutkittavan joukon tulee olla tarkoituksenmukaisesti valittu.

Tutkittavat tekivät päätöksen tutkimukseen osallistumisesta saatekirjeen pohjalta (Liite 2). Saatekirjeessä kuvattiin tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja osallistumisen vapaaehtoisuus. Tutkittavia pyydettiin kertomaan arjesta moniallergisen lapsen kanssa vapaamuotoisesti. Heitä pyydettiin kuvaamaan, minkälaista yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa on lapsen allergia-asioissa, mikä sujuu tai ei suju. Ohjaavien kysymyksien asettelua vältettiin, jotta kertomuksissa esiintyvät teemat tulevat tutkittavilta itseltään. Eskolan (2018, 212) mukaan aineistoa kerätessä voidaan lähtökohtana pitää tutkittavien tuottavan vapaasti käsityksensä asiasta, joka mahdollistaa tutkijan näkökulmien laajenemisen.

Kerättyyn aineistoon ei liitetty tutkittavien henkilötietoja. Tutkimus ei kuitenkaan ollut täysin anonyymi. Tutkittavien nimi kävi tutkijalle ilmi, koska osallistuminen tapahtui sähköpostitse. Tutkittavista kuusi oli tutkijalle tuntematonta, yksi ennestään tuttu. Tämä on huomioitava tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta arvioitaessa. Tutkittavat kirjoittivat kokemuksistaan perusteellisesti ja saatekirjeessä määriteltyyn aiheeseen. Kuitenkin osalle tutkittavista tarinan kertominen suullisesti olisi voinut olla luontevampaa. Tämä olisi voitu mahdollistaa keräämällä kerronnallinen aineisto myös suullisesti äänitallenteena. Tarinan kertominen tutkijalle kasvotusten olisi mahdollistanut tutkittavan eleiden, ilmeiden ja äänenpainojen huomioimisen osana tarinaa. Tekstimuodossa olevat kertomukset jättävät pois sanattoman viestinnän, joka olisi voinut syventää tutkimusta.

Tutkija kiinnitti tutkittavien kohtelussa ja aineiston keruussa huomiota eettisesti kestävään toimintaan. Kaikki tutkittavat allekirjoittivat suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta (Liite 3). Suostumuksella he antoivat luvan hyödyntää kirjoitettua kertomusta opinnäytetyön aineistona. Heillä oli mahdollisuus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen ilman kielteisiä seurauksia. Hyviin tutkimuskäytäntöihin kuuluu, että tutkittavat antavat tutkimukseen suostumuksen sekä ymmärtävät osallistumisensa tarkoituksen ja merkityksen (Hirsjärvi ym. 2013, 25).

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyön aineiston analyysimenetelmäksi valittiin aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa hyödynnetään teemoittelua. Aineiston eli vanhempien kertomusten kautta pyrittiin vastaamaan tutkimusongelmiin, joiden keskiössä ovat vanhempien kuvaukset. Tällöin aineistolähtöinen sisällönanalyysi on perusteltu valinta. Teemoittelu valittiin, koska tällöin vältetään aineiston supistuminen. Teemat analysoitiin aineistosta ja nimettiin asiasisältöjä kuvaaviksi.

Kun tulkinta lähtee puhtaasti aineistosta, puhutaan aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä. Silloin aineistoa järjestellään asiasisältöjen mukaan ja sisällöt nimetään aineistoon perustuen. (Kananen 2015, 171). Tässä tutkimuksessa käytetty teemoittelu on yksi sisällönanalyysin muodoista. Teemat ovat aineistossa toistuvia asioita, joita kuvaavia näkemyksiä tutkija pyrkii havaitsemaan ja vertailemaan analysoidessaan aineistoa. Ennen kaikkea kiinnostavaa on, mitä teemasta kerrotaan. Teemoittelu mahdollistaa aineiston analysoinnin jatkamisen muilla menetelmin. (Eskola & Suoranta 1998, 175–176.) Tutkija ei määrittele teemoja etukäteen, vaan ne syntyvät analyysin tuloksena (Juhila n.d).

Hirsjärven ym. (2013) mukaan kerätyn tutkimusaineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat tutkimuksen ydintä. Analyysi on monivaiheinen, ja sen toteutus vaihtelee tutkimuksesta riippuen. Tutkimusongelma ja tutkijan valinnat tutkimuksen toteutukseen liittyen vaikuttavat niin aineiston käsittelyyn kuin tulkintaan. Analyysivaiheen myötä tutkijalle selviää saadut vastaukset tutkimusongelmaan. (Hirsjärvi ym. 2013, 221.)

Aineiston huolellinen analyysi pyrittiin turvaamaan varaamalla siihen riittävästi aikaa. Toisaalta aineiston analysointia nopeutti sen ollessa valmiiksi tekstimuodossa. Kertomuksellisuuden ja tarinoiden persoonallisuuden säilyttämiseksi aineistoa ei uudelleenkirjoitettu. Kuitenkin sähköpostitse kerätty aineisto koostettiin yhteen Word-tiedostoon, sen analysoimisen ja teemoittelun mahdollistamiseksi. Hirsjärven ym. (2013, 222) mukaan laadullisen aineiston analyysivaiheeseen kuuluu usein litterointi eli puhtaaksi kirjoittaminen. Aineiston litteroimatta jättäminen oli harkittu valinta.

Alkuperäinen aineisto	Pääteema	Alateema	Tarkennukset
<p>K1K3: Meidän kohdalla tieto on lisännyt tuskaa ja anafylaksian riski on varmasti stressaavin tekijä. Verikokeiden tulokset ovat lapsellamme paljon hälyttävämmät kuin oireet ennen niitä arjessa. Olemme olleet varpaillamme uudet tiedot saatuamme. Verenpaine nousee aina lapsen kakoessa/yskiessä syödessä ja mielessään kelaa, että johtuuko se jostain allergisoivasta aineesta vai ruuan koostumuksesta.</p>	Kuormittava allergia-arki	Stressaavat ja epävarmuuksia sisältävät tilanteet	Vanhemman valppaus
<p>K2K3: Päiväkodilla kaikki ottivat allergiat tosissaan ja vanhemmalle tuli olo, että asia hoidetaan kunnolla. Vanhempana välitettiin päiväkodille myös halu olla aktiivisesti yhteydessä ja avoin tilanteesta.</p>	Luottamus ammattilaisia kohtaan	Vanhemmat tulevat onnistuneesti kohdatuksi	Tosissaan suhtautuminen

Kuvio 1: Esimerkkejä laadullisen analyysin tekstikatkemien teemoittelusta

Aineiston analysointi aloitettiin lukemalla aineistoa läpi useampaan kertaan. Ensimmäisen kerran kertomukset luettiin niiden saavuttua tutkijalle. Aineistonkeruun päätyttyä kertomukset koottiin yhteen Word-tiedostoon ja niitä luettiin kootusti. Ensimmäisillä lukukerroilla aineisto luettiin avoimin mielin. Raakateksti koottiin taulukkoon tekstikatkelmina. Tekstikatkelmien määrä kertomusta

kohden vaihteli kertomusten pituuden mukaan. Pisimmillään yksi kertomus sisälsi 20 katkelmaa. Katkelmat koodattiin. Esimerkiksi koodi K1K1 viittaa ensimmäisen kertomuksen ensimmäiseen katkelmaan, vastaavasti K2K3 toisen kertomuksen kolmanteen katkelmaan.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan tarinoita analysoidessa analyysitapa riippuu tutkimusongelmasta. Aluksi aloitetaan raakatekstin analysoinnilla. (Eskola & Suoranta 1998, 176.) Analyysitavan tulee tukea vastausten löytämistä tutkimuskysymyksiin. Aineiston analysointi vaatii aineistoon perehtymistä ja runsaasti aikaa. (Hirsjärvi ym. 2013, 224–225.) Kanasen (2015, 163) mukaan olennainen osa aineistoon perehtymistä on sen lukeminen useampaan kertaan sisällön hahmottamiseksi. Sisällönanalyysillä pyritään järjestämään aineistoa johtopäätösten tekemiseksi. Kuitenkin tutkijan tulee välttää esittämästä analysoinnin avulla järjestettyä aineistoa tuloksina, vaan johtopäätöksiin tulee paneutua erikseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

Kerätystä aineistosta tarkasteltiin siellä esiintyviä teemoja, joita tulkittiin suhdeperustaisen kasvatussyhteistyön ja tutkimuskysymysten kautta. Tässä hyödynnettiin koodausta. Koodauksessa aineiston sisältöä pyritään selkiyttämään esimerkiksi värikoodaamalla tutkimuskysymysten kannalta olennaiset tekstikohdat aineistosta. Samalla värillä merkitään tekstikohdat, joissa puhutaan samaa teemaa olevista asioista. Koodausyksiköt voivat olla yksittäisistä sanoista pidempiin tekstiosioihin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Jokainen tekstikatkelma käytiin huolellisesti läpi. Katkelmista korostettiin virkkeet, joissa vanhemmat kuvasivat moniallergisen lapsen kasvatussyhteistyötä ja vanhemmuutta. Kun koko aineisto oli käyty läpi, korostetut katkelmat värikoodattiin eri värein. Esimerkiksi keltaisella korostettiin luottamukseen liittyvät kuvaukset, sinisellä arjen kuormittavuuteen liittyvät kuvaukset.

Värikoodatuista virkkeistä analysoitiin pääteemat. Alkuperäisestä aineistosta analysoitiin viisi pääteemaa. Pääteemat ovat *allergiaoireet, kuormittava allergia-arki, luottamus ammattilaisia kohtaan, turvallisuuden tunne ja lapsi osana ryhmää*. Jokaista pääteemaa kohti teemoiteltiin yhdestä neljään alateemaa. Esimerkiksi pääteema *luottamus ammattilaisia kohtaan* sisälsi alateemat *vanhemmat tulevat onnistuneesti kohdatuksi, allergioiden huomioiminen ja niihin perehtyminen varhaiskasvatuksessa, ammattilaisten virheet ja koettu luottamus lapsen kautta*. Teemoihin liitettiin tarkennuksia helpottamaan aineiston jatkoanalyysiä.

Teemojen kuvaamiseksi luotiin teemoittelua selkiyttävä taulukko. Taulukko jäsentää aineistosta analysoidut pääteemat alateemoineen. Lisäksi teemataulukko on jaoteltu omassa sarakkeessaan vanhempien näkökulmasta positiiviset asiat eli luottamusta vahvistavat ja arjen kuormitusta vähentävät asiat. Luottamusta heikentäville ja arjen kuormitusta lisääville asioille on oma sarakkeensa. Tällä pyrittiin selkiyttämään johtopäätösten tekemistä aineistosta tutkimuskysymyksiin suhteutettuna. Laadullinen teemoittelu on luettavissa kokonaisuudessaan tutkimuksen liitteenä (Liite 1).

PÄÄTEEMA	Alateemat	Luottamusta vahvistavat Arjen kuormitusta vähentävät	Luottamusta heikentävät Arjen kuormitusta lisäävät
KUORMITTAVA ALLERGIA-ARKI	3: Vanhempien voimavarojen riittävyys	Allergioiden hyväksyminen Jaettu ymmärrys vertaistuen näkökulmasta	Yksin jääminen Väsymys Tunteet: syyllisyys, harmistus, huoli
LUOTTAMUS AMMATTILAISIA KOHTAAN	3: Ammattilaisten vir- heet	Virheiden myöntäminen ja an- teeksipyyntö	Virheiden peittely Vastoin vanhemman ohjeita toimiminen Huono keskittyminen Puutteelliset taidot tunnistaa allergia Luottamuksen kokemus vaihtelee työntekijäkohtaisesti Ymmärtämättömyys

Kuvio 2: Esimerkkejä muodostetuista teemoista

Eläytymismenetelmässä voidaan tutkia kehyskertomuksien variaatioiden muodostamien teemojen lisäksi esimerkiksi onnistumisia ja epäonnistumisia, jolloin näihin viittaavia elementtejä etsitään tarinoista. (Eskola & Suoranta 1998, 176.) Tätä positiivisten ja negatiivisten tekijöiden vastakkainasettelua sovellettiin tutkimuksen aineiston analysoinnissa. Teemoja tarkasteltiin luottamusta heikentävien sekä heikentävien tekijöiden näkökulmasta. Lisäksi niitä tarkasteltiin arjen kuormitusta vähentävien sekä kuormitusta lisäävien tekijöiden kautta.

Tutkimuskysymyksiin perustuen tutkija valitsi keskeisimmiksi pääteemoiksi kolme pääteemaa. Ne ovat *kuormittava allergia-arki*, *luottamus ammattilaisia kohtaan* ja *turvallisuuden tunne*. Lisäksi pääteemat *allergiaoireet* ja *lapsi osana ryhmää* tukivat johtopäätösten tekemistä. Johtopäätökset

analysoitiin aineistolähtöisesti, jolloin tutkija pyrki huomioimaan vain aineistosta analysoidut asiat. Valmistuakseen tutkimus edellyttää analysoitujen asioiden tulkintaa (Hirsjärvi ym. 2013, 229). Tutkija pyrki lisäämään objektiivisuuttaan tiedostamalla omien käsitystensä ja teoriaan perehtymisen ohjaavan tulkintoja väistämättä. Hän pyrki kyseenalaistamaan tulkintoja. Tulkinnan jälkeen tutkija tarkasteli erikseen johtopäätöksiä suhteessa teoriaan.

6 Johtopäätökset

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata moniallergisten lasten vanhempien kokemuksia kasvatusyhteistyöstä. Tutkimuksella pyrittiin vastaamalla tutkimuskysymyksiin: Miten moniallergisten lasten vanhemmat kuvaavat kertomuksissaan kasvatusyhteistyötä luottamuksen näkökulmasta? Miten vanhemmat kuvaavat kertomuksissaan tuen tarvetta moniallergisen lapsen kasvatustyössä? Johtopäätökset analysoitiin seitsemän vanhemman kertomuksesta.

Keskeisiä tutkimuksen johtopäätöksiä ovat luottamuksen perustuminen aitoihin kohtaamisiin ja ymmärretyksi tulemiseen. Koetulla turvallisuuden tunteella ja luottamuksella on vahva yhteys. Lisäksi johtopäätöksenä esitetään emotionaalisen tuen merkitys vanhempien kasvatustyön tukena. Johtopäätöksissä esitetyt sitaatit ovat katkelmia vanhempien kertomuksista. Sitaattien eli aineistokatkelmien esittäminen tukee tutkimuksen raportointia elävöittäen tekstiä ja havainnollistaen teemoittelu. (Eskola & Suoranta 1998, 176; Juhila n.d.)

6.1 Luottamus kuvautuu moniulotteisena

Tutkimuksen ensimmäisenä johtopäätöksenä esitetään moniallergisten lasten vanhempien luottamuksen kasvatusyhteistyössä perustuvan aitoihin kohtaamisiin ja ymmärretyksi tulemiseen. Luottamuksen rakentuminen vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä lähtee onnistuneista kohtaamisista ja vastavuoroisesta suhdeperustaisesta työskentelystä. Luottamusta vahvistaa lapsen allergioiden kokonaisvaltainen huomioiminen varhaiskasvatuksessa.

Luottamus esiintyy vanhempien kertomuksissa moniulotteisena. Vanhemmat tarkastelevat luottamusta vuorovaikutuksen, varhaiskasvatuksen järjestämisen sekä ammattilaisten toiminnan kautta. Vanhemmat haluavat myös itse olla luottamuksen arvoisia. He arvostavat ammattilaisia, jotka

kuuntelevat vanhemman sanaa ja toimivat vanhemman näkemyksen mukaisesti. Lisäksi vanhempien kokema luottamus määrittyy monilta osin lapsen kautta. Luottamus on syvempää, kun lasta kohdellaan ryhmässä tasavertaisesti ja hän viihtyy varhaiskasvatuksessa. Erityisen negatiivisesti yhteistyösuhteeseen vanhempien näkökulmasta vaikuttavat ammattilaisten tekemät virheet, jotka vähentävät allergisen lapsen hyvinvointia.

Ja mitä poikaani tulee, onneksi hän on aina iloinen ja helppo persoona, joka ei ole juuri moksiskaan tapahtumista. Poikani menee aina iloisena päiväkotiin, eli hän onneksi luottaa hoitohenkilökuntaan ja selkeästi viihtyy hoidossa. Mielestäni on kovin tärkeää miettiä, miten itse lapsi näihin asioihin suhtautuu, sekä käydä vanhemman roolissa näitä asioita yhdessä läpi lapsen kanssa. (K5K19)

Luottamusta parantaa vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta. Vastuun jakaminen on mahdollista, kun yhteistyön molemmat osapuolet ymmärtävät lapsen yksilölliset tarpeet. Vanhemmat haluavat varmistua siitä, että lapsen allergioihin suhtaudutaan tosissaan. Tosissaan suhtautuminen liitetään ymmärretyksi tulemisen kokemukseen. Lisäksi vanhemmat kokevat ymmärryksen näytettyvän ammattilaisilta saatuna emotionaalisenä tukena ja joustona. Nämä vahvistavat luottamusta.

Vanhemmat odottavat kasvatusyhteistyön toimivan niin emotionaalisella kuin käytännön tasolla. He arvostavat vaivatonta yhteistyötä, ja verrattain pienetkin asiat voivat vaikuttaa merkittävästi luottamuksen kokemukseen. Vaikka ammattilaisten perehtyneisyys allergioihin lisää vanhempien luottamusta, ja vanhemmat arvostavat ammattilaisilta saatua apua, he kokevat olevansa itse ensisijaisesti vastuussa lapsen hyvinvoinnista allergioiden suhteen. Kertomuksissa tämä näkyy vanhempien aktiivisena vastuunottona. Vanhemmat ovat valmiita tiedonvaihtoon ja pitävät tärkeänä allergioihin liittyvien asioiden puheeksi ottoa.

Päiväkodilla kaikki ottivat allergiat tosissaan ja vanhemmalle tuli olo, että asia hoidetaan kunnolla. Vanhempana välitettiin päiväkodille myös halu olla aktiivisesti yhteistyössä ja avoin tilanteesta. (K2K3)

Toisaalta luottamusta heikentävät ammattilaisten ymmärtämättömyys ja puutteelliset kyvyt tunnistaa lapsen allergia ja siihen liittyvät erityistarpeet. Turhautumista herättää erityisesti ymmärtämättömyys asioista, joita vanhempi on tuonut useaan otteeseen esille. Ammattilaisten riittämätön

keskittyminen tai suoranainen vastoin vanhemman ohjeita toimiminen aiheuttaa virheitä allergisen lapsen huolenpitoon liittyen. Tämä näyttäytyy vanhempien silmissä yhteistyösuhteessa negatiivisesti, vähäisempänä luottamuksena. Ennen kaikkea luottamusta heikentää virheisiin liittyvä puutteellinen vastuunotto, virheiden peittely tai niistä valehtelu. Ammattilaisten on kuitenkin mahdollista rakentaa luottamusta myöntämällä virheet avoimesti ja vastuullisesti.

Eli mun luottamus puuttuu miltein kokonaan päiväkodin väkeen, tästäkin olemme käyneet keskustelua päiväkodin kanssa miksi en luota. Kysyinkin miksi luottaisin, kun on valehtelua, asioiden salaamista ja virheitä toistuvasti... (K5K20)

Vanhemmat kuvaavat asioiden yhdessä läpi käymisen ammattilaisten kanssa vahvistavan yhteistyötä ja luottamusta. Vanhempien tunne osallisuudesta lapsen varhaiskasvatusarkeen kasvatusyhteistyön kautta näyttäytyy tärkeänä jaetun vastuun näkökulmasta. Asioista yhteisesti sopiminen on keskeinen osa jaettua vastuuta ja onnistuneita kohtaamisia, jotka lisäävät vanhempien luottamusta. Koetun luottamuksen määrä näyttäytyy vaihtelevana eri ammattilaisia kohtaan, ja kasvatusyhteistyön haasteeksi vanhemmat nimeävätkin ammattilaisten väliset erot luotettavuudessa. Kun ammattilaisten allergiatuntemus ja huolellisuus vaihtelevat, vanhempien suhtautuminen eri työntekijöihin on kirjavaa.

Tutkimuksen toisena johtopäätöksenä on koetun luottamuksen ja turvallisuuden tunteen yhteys. Vanhemmat kuvaavat kertomuksissaan useista näkökulmista kasvatusyhteistyössä koetun luottamuksen ja turvallisuuden sidonnaisuutta. Turvallisuus nähdään ennen kaikkea lapsen kautta. Lapsen kautta koettu turvallisuus näyttäytyy erityisesti ammattilaisilta odotetun allergioiden huomioiden ja niihin perehtymisen näkökulmasta. Vanhemmat kuvaavat jättävänsä lapsen hoitoon luottavaisin mielin, kun turvallisuusasiat on käyty yhdessä konkreettisesti ja kattavasti läpi.

Turvallisuuden tunnetta lisää henkilökunnan riittävä perehdytys sekä käytännön järjestelyt turvallisen varhaiskasvatusympäristön luomiseksi. Tällöin vanhempi voi luottaa lapsella olevan hyvä olla varhaiskasvatuksessa. Vanhemmille on tärkeää, että allergiat huomioidaan turvallisuuden näkökulmasta kokopäiväpedagogiikassa. Varsinaisten ruokailuhetkien lisäksi turvallisuuden tulee täyttyä kaikissa muissakin tilanteissa, ja siihen tulisi kiinnittää huomiota ryhmäjaossa, ammattilaisten välisessä vastuunjaossa ja tilasuunnittelussa.

Päiväkodilla aikuisilla oli myös halu tehdä olemisesta lapselle turvallista ja minimoida vahingot. Mm. lapsen vieressä istuu vain lapsia, jotka juovat vettä, ryhmän vakituiset sijaiset perehdytetään tilanteesta ja lyhytaikaiset sijaiset eivät hoida lapsen ruokailutilanteita lainkaan, vaan paikalla aina joku perehtynyt. (K2K4)

Vanhempien voidaan todeta olevan aktiivisia ja oma-aloitteisia kasvatusyhteistyön toteuttamiseksi sekä allergisen lapsen aseman parantamiseksi varhaiskasvatuksessa. Vanhempien taipumus oma-aloitteisuuteen on mahdollisesti yhteydessä luottamuksen puutteeseen, mutta tästä ei voida tehdä aineiston perusteella johtopäätöksiä. Vanhempien voidaan kuitenkin todeta käyttävän aikaa ja vaivaa sekä hyödyntävän luoviakin keinoja lapsen aseman ja turvallisuuden parantamiseksi varhaiskasvatuksessa. Vanhempien oma-aloitteisuus näyttäytyy allergiatietouden jakamisena ammattilaisille. Vaatimalla lisäkoulutuksia ja toimittamalla materiaaleja päiväkodille, vanhemmat pyrkivät lisäämään turvallisuuden tunnetta ja luottamustaan ammattilaisia kohtaan.

Päiväkodin aloitukseen teetin tytölle lahjaksi hopeisen rannekorun, jossa on laatta (jossa on hänen henkilötiedot ja allergiatiedot) ja sydän, jossa lukee SOS. Tyttö kantaa korua ylpeänä, se on hänestä kaunis. (K4K7)

Allergisten lasten vanhemmat tunnistavat koko varhaiskasvatuksen henkilöstön tärkeänä osana lapsen turvallista päiväkotiarkea. Kertomuksissaan he kuvaavat yhteistyötä ja luottamusta varhaiskasvatuksen opettajien, hoitajien, avustajien, erityisopettajien sekä ruokapuolen henkilöstön kanssa. Turvallisuuden ja luottamuksen näkökulmasta vanhemmat pitävät tärkeänä sujuvaa tiedonkulkua. Vanhemmat arvostavat ammattilaisten välisiä järjestelyitä, joilla pyritään varmistamaan turvallisuus.

Ennen hoidon aloitusta olin hyvissä ajoissa yhteydessä niin ruokapuolen työntekijään, kuin päiväkodin väkeen. Kävimme tuolloin molemmissa päiväkodeissa konkreettisesti ja kattavasti läpi mitä allergiat ja anafylaksia meinaa, mitä oireita, mitä tulee ottaa huomioon yms. Toimitin heille myös allergia- ja astmaliitosta kaikki materiaalit allergia/anafylaksiaa koskien, ohjeistin perehtymään myös nettisivuihin. Aloitimme luottavaisin mielin hoidon näiden keskustelujen myötä. (K5K2)

Vanhempien kuvauksien perusteella varhaiskasvatuksen ammattilaisilta voidaan todeta odotettavan kykyä huomioon ottavaan ja lämpimään vuorovaikutukseen allergisen lapsen kasvatusyhteis-

työssä. Luottamuksellisen suhteen saavuttaminen perheiden kanssa edellyttää kiinnostusta perheiden kokemuksiin ja kykyä hahmottaa allergioiden asettamat erityispiirteet lapsen kasvatusyhteistyön toteutuksessa.

6.2 Vanhempien tuen tarpeet tunnetasoisia

Tutkimuksen kolmantena johtopäätöksenä esitetään allergisten lasten vanhempien kaipaavan kasvatustyössään emotionaalista tukea. Vanhemmat kuvaavat lasten allergiaoireiden tunnistamista ja hoitoa perheen arjessa uuvuttavaksi. Lisäksi he kuvaavat allergiaoireista kärsivän lapsen huonovointisuuden tai ruokarajoitteisuuden vierestä seuraamista voimakkaimmillaan sydäntä raastavaksi. Lapsen edun edistämiseksi vanhemmat ovat valppaita, oma-aloitteisia ja suunnittelevat tarkkaan perheen arkea. Tämä kaikki yhdessä riskitekijöiden jatkuvan pohtimisen kanssa lisää vanhempien kuormitusta. Vanhempien voimavarojen riittävyteen liittyy monenlaisia tunteita, kuten yksin jäämistä, syyllisyyttä ja huolta. Vanhemmille tarjottu tunnetasoinen tuki tukee heitä kasvatustyössään.

Allergioista johtuva kuormitus näkyy perheissä eri osa-alueilla, niin sosiaalisten suhteiden kärsimisenä kuin osallisuuden heikentymisenä. Lapsen allergiat ja oireista johtuva huonovointisuus rajoittavat matkustelua, tapahtumiin osallistumista ja läheisten tapaamista. Joskus vaikeasti tunnistettavat ja vaihtelevat allergiaoireet hankaloittavat arjessa toimimista. Väsymys ja epätietoisuus koetaan kuluttavina.

Meidän arkeen konkreettisin vaikutus allergioilla on ollut jatkuva huoli, väsymys, epätietoisuus ja ajankäyttö. Väsymys tulee valvotuista öistä, milloin lapsen mahakivun, refluksen tai kutinan vuoksi. Itkuisuutta, heräilyä, monen tunnin valvomista keskellä yötä. Huoli ja epätietoisuus tästä kaikesta. Mikä nyt oireiluttaa? Olenko syönyt itse jotakin väärää (silloin kun vielä olen imettänyt), mitä väärää tai sopimatonta olen lapselle antanut, oliko se tämä vai tämä ruoka, oliko syy joku muu kuin ruoka, onko oltu eläinten lähellä? Lista mietityttävistä asioista päässä on loputon. (K7K1)

Yksin jäämisen kokemus heikentää vanhempien voimavaroja. Tukea saadakse vanhemmat etsivät vertaistukea muista allergiaperheistä. Lisäksi vastuun jakaminen varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa kasvatusyhteistyön keinoin tukee perheiden arkea. Vanhemmat hyötyvät läsnä olevasta yhteistyötahosta, jonka kanssa jakaa ajatuksia ja vastuuta lapsen hyvinvoinnista.

Kasvatusyhteistyössä tulisi kiinnittää huomiota erityisesti vanhempien tunneperäisiin tuen tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen ammattilaisilla tulee olla sensitiivistä kykyä ottaa vanhempien jaksaminen puheeksi. Sen sijaan ammattilaisten tai tuttavien suusta kuullut ikävät ja ajattelemattomat kommentit satuttavat.

Tunne yksinäisyydestä on vanhemmille kuluttavaa etenkin heidän kokiessa arjessa samanaikaisesti myös stressiä ja väsymystä. Vanhemmat tasapainoilevan monenlaisten tunteiden välillä. He tuntevat syyllisyyttä omasta toiminnastaan, vaikka ajattelisivat lapsen parasta. Allergisen lapsen vanhemmuuteen liittyvät ristiriitaiset ja kohtuuttomatkin vaatimukset. Joissakin tilanteissa vanhemmat tuntevat vaikeita tunteita riippumatta siitä, minkä toimintatavan valitsevat.

Stressaavaa on tieto siitä, että lääkärin ohjeen mukaan kotona meidän tulisi säännöllisesti useamman kerran viikossa altistaa lasta allergisoiville ruoka-aineille. Allergisoivan aineen antaminen ja mahdollisten reaktioiden seuraaminen on stressaavaa. Meillä ei ole ollut voimavaroja antaa allergisoivia aineita tarpeeksi usein ja se hieman painaa takaraivossa, että toivottavasti emme tällä ole aiheuttaneet hallaa allergioiden lievittymiselle. (K1K4)

Uhraukset ja kompromissit kuuluvat allergisen lapsen vanhemmuuteen, allergisen lapsen hyvinvointi asetetaan vanhempien kertomuksissa oman hyvinvoinnin edelle. Kuitenkin vanhemmat kykenevät näkemään allergia-arjen toisenkin puolen, positiiviset vaikutukset perheeseen. Allergiaperheessä lapsen ravitsemus saa erityistä huomiota, joka näkyy parhaimmillaan laadukkaiden ravintoaineiden muodossa. Lisäksi perheet muodostavat allergioiden myötä uusia vuorovaikutussuhteita, jotka tukevat vanhempien jaksamista. Erään vanhemman kertomuksessa jaettua vertaistukea toisen allergiavanhemman välillä kuvattiin *todelliseksi timantiksi*.

Ja mitä itseeni tulee niin olen loppu, olen täysin loppu tähän vääntöön. Tässä on nyt väännetty yhtä sun toista asiaa, sekä olen ollut yhteydessä ties mihin poikani hoidon puolesta. Tämä on myös kuluttanut todella paljon aikaani, yötä myöten olen tehnyt kanteluita yms... Eihän tämän näin pitäisi mennä, mielestäni tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota myös allergisten ihmisten tarpeisiin. (K5K20)

Vanhempien kertomusten perusteella allergisen lapsen kasvatusyhteistyössä ammattilaisten tulee lapsen hyvinvoinnin lisäksi kiinnittää huomiota vanhempien jaksamiseen ja allergia-arjen myötä heille herääviin vaikeisiin tunteisiin. Emotionaalisella tuella ammattilaiset voivat ehkäistä vanhempien kokemaa yksin jäämistä.

7 Pohdinta

7.1 Johtopäätökset suhteessa teoriaan

Kun edellisessä luvussa kuvattuja johtopäätöksiä tarkastellaan suhteessa tutkimuksen teoriaan, yhtäläisyyksiä on tunnistettavissa. Kokonaisuudessaan tutkimuksen johtopäätöksissä on samankaltaisuutta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin lapsen allergioiden näyttäytymisestä perheiden arjessa emotionaaliseen, sosiaaliseen ja fyysisestä näkökulmasta (Gunnarsson, & Hydén, 2009; Komulainen & Kivistö 2013; Munoz & Quirke, 2021; Lappi 2012). Vanhemmat kuvasivat kertomuksissaan ymmärtämätöntä suhtautumista muiden taholta. He kokivat jäävänsä yksin kuormittavassa arjessa, ja yksin jääminen heikensi vanhempien voimavaroja. Vastaavasti Komulaisen ja Kivistön (2013, 163) mukaan vanhempien kokemukset yksinäisestä vastuunkantamisesta lapsen allergia-asioissa ovat hyvinvointia vähentäviä.

Suhdeperustaiseen työskentelyyn liittyvät vahvasti kunnioitetuksi ja ymmärretyksi tulemisen merkitys, luottamuksellinen ilmapiiri sekä tunnekokemukset (Alila 2012; Blue-Banning ym. 2004; Howe 1998; Karila 2006; Kekkonen 2012; Vlasov ym. 2018). Vanhemmat kuvasivat kertomuksissaan erilaisia tunteita. He kuvasivat syyllisyyttä, huolta, harmistusta sekä jännitystä liittyen erilaisiin arjen tilanteisiin moniallergisen lapsen kanssa. Tutkimuksen johtopäätöksenä todettiin vanhempien tuen tarpeeksi emotionaalisen tuen saamisen kasvatusyhteistyön keinoin. Johtopäätös tukee Kerpolan (2021) tutkimuksen tuloksia emotionaalisen tuen merkityksestä perheille osoitetuissa palveluissa.

Naisten on tutkittu olevan korostuneessa vastuussa lasten ravitsemuksesta, jolloin myös lasten allergioiden kuormittavuus vanhempien välillä on sukupuolittunutta (Gunnarson & Hydén 2009; Komulainen & Kivistö 2013; Munoz & Quirke 2021). Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat äitejä, joka vahvistaa aikaisempia tutkimustuloksia osoittamalla naisten kiinnostusta aiheeseen. Tämän tutkimuksen perusteella sukupuolittaisista suhtautumiseroista ei kuitenkaan voida tehdä johtopäätöksiä liittyen moniallergisten lasten kasvatusyhteistyöhön. Tutkimuksen otanta yleistysten tekemiseksi on liian pieni, eikä tutkimuksessa pyritty selvittämään eroja äitien ja isien kokemuksista kasvatusyhteistyöstä.

7.2 Ajankohtaisuus ja merkittävyys

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisen kasvatusyhteistyön tarkastelu on ajankohtaista ja hyvin tärkeää resurssipulan haastaessa alaa. Luottamus vaatii syntyäkseen vastavuoroista suhdeperustaista työskentelyä ja aikaa, joka edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstön pysyvyyttä. Moniallergisen lapsen kasvatusyhteistyöhön liittyy yksilöllisiä erityiskysymyksiä, ja näiden ratkaisemiseksi ammattilaisilla tulee olla aikaa kiireettömiin kohtaamisiin perheiden kanssa. Kasvatusyhteistyön mahdollistuminen parhaalla mahdollisella tavalla vaatii varhaiskasvatuksen toimivaa johtamista ja poliittista päätöksentekoa. Päätöksillä tulisi turvata alan ammattilaisten työhyvinvointi sekä kiinnittää huomiota työntekijöiden riittävään kouluttautumiseen ja pätevyYTEEN. Näillä on yhteys työn mielekkyyteen ja sitä kautta alalla pysyvyyteen.

Toisaalta tutkimusta on merkityksellistä peilata laajemminkin sosiaalialaan ja lapsiperheille suunnattuihin palveluihin. Vanhempien kokemukset suhdeperustaisesta työskentelystä lasten hyväksi ovat huomionarvoisia varhaiskasvatuksen lisäksi esimerkiksi lastensuojelussa. On todennäköistä, että tässä tutkimuksessa vanhempien esiin tuomat odotukset ja toiveet suhdeperustaisesta yhteistyöstä näyttäytyisivät joissakin määrin samankaltaisina myös muissa konteksteissa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry tukee vaikuttamistyöllään allergisten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia tarjoten muun muassa vertaistukea eri elämäntilanteissa oleville allergisille. Tutkimus vahvistaa toimeksiantajan toteuttaman vaikuttamistyön olevan hyvin merkityksellistä lapsiperheiden kannalta. Tutkimuksen perusteella allergisille lapsille ja heidän perheilleen suunnatulle vertaistukitoiminnalle on tarvetta. Vertaistuen avulla voidaan pyrkiä edistämään vanhempien osallisuutta ja voimavaroja.

Tutkimuksen toteutus on ollut merkityksellistä myös tutkijalle itselleen. Tutkijan ammatillisuuden rakentumista syvensi perehtyminen moniallergisten lasten vanhempien kokemuksiin ja tuen tarpeisiin. Tutkijan asiantuntijuuden kehittyminen edistää tutkijan osaamista tulevana varhaiskasvatuksen opettajana erityisesti kasvatusyhteistyön teemoihin liittyen. Opinnäytetyön toteutus lisäsi tutkijan valmiuksia tarkastella suhdeperustaista kasvatusyhteistyötä allergisten lasten vanhempien näkökulmasta. Toisaalta useat vanhempien kertomuksissa korostuneet asiat ovat kasvatusyhteistyön kannalta merkityksellisiä, vaikkei lapsella olisi allergioita. Henkilökohtaisesti tärkeäksi tutkija koki opinnäytetyön aiheen esille tuomisen ja allergiaperheiden aseman parantamisen. Tutkija koki

asiakaslähtöisen näkökulman korostamisen mielekkäänä ja tarpeellisenä sosiaali- ja kasvatustieteiden eläessä jatkuvassa muutoksessa.

7.3 Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Ammattilaiset hyötyvät vanhempien arvokkaista kokemuksista moniallergisen lapsen kasvatusyhteistyöhön liittyen. Tutkimus edistää ammattilaisten valmiuksia toimia perheiden hyväksi kasvatusyhteistyön keinoin. Lapsen allergiat kuormittavat perhettä kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta vanhempien kaipaavan erityisesti emotionaalista tukea. Ammattilaisten ymmärtäessä tunnepohjaisen työskentelyn merkityksen moniallergisen lapsen kasvatusyhteistyössä, heillä on paremmat edellytykset toimia sensitiivisesti perheiden hyväksi. Tutkimus antaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle paremmat valmiudet kuormittavien tekijöiden puheeksi ottoon perheiden kanssa. Tutkimusta voidaan hyödyntää pohdittaessa ammattilaisten koulutustarpeita. Tutkimus osoittaa vanhempien kokeman luottamuksen vaihtelevan eri kasvattajien välillä. Suunnitelmallisella kouluttautumisella ja allergiatietouden lisäämisellä ammattilaisten välisiä eroja valmiuksissa toimia allergiaperheiden hyväksi kasvatusyhteistyön keinoin voidaan kaventaa.

Tutkimuksen avulla ammattilaisten on mahdollista pohtia, kuinka lapsen allergiat olisi hyvä käsitellä vanhempien kanssa jo päivähoitoa aloittaessa tutustumiskäynnillä tai laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tutkimuksen johtopäätöksiä voidaan hyödyntää perhelähtöisemmän kasvatusyhteistyön toteuttamiseksi. Lisäksi tutkimus edistää moniallergistien lasten vanhempien kuulluksi tuleamista. Liian usein vanhemmat kokevat jäävän ajatustensa kanssa yksin.

Tutkimus antaa ammattilaisille ymmärrystä vertaistuen merkityksestä allergiaperheissä. Ammattilaisten tulisikin keskustella, kuinka varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tukea perheiden mahdollisuuksia vertaistukeen. Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on yksi vaihtoehtoista. Varhaiskasvatusyksiköt todennäköisesti hyötyisivät monipuolisesta yhteistyöstä opinnäytetyön toimeksiantajan Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry:n kanssa tai sen valtakunnallisen kattojärjestön Allergia-, iho- ja astmaliiton kanssa.

Tutkimuksen johtopäätöksiä voidaan hyödyntää opinnäytetyön toimeksiantajan Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistyksen toiminnan suunnittelussa. Yhdistyksen kautta ammattilaisten allergia-

tietoutta voidaan lisätä entisestään. Tämä lisää ammattilaisten valmiuksia toimivaan kasvatusyhteistyöhön. Yhdistyksen kautta voisi mahdollisesti löytyä kokemusasiantuntija kertomaan varhaiskasvatuksen ammattilaisille lisää moniallergisen lapsen vanhemmuudesta. Kokemusasiantuntijan vierailu varhaiskasvatusyksikössä mahdollistaisi ajatusten vaihdon ja lisäkysymyksien esittämisen puolin ja toisin kasvatusyhteistyön ja luottamuksen teemoista.

Tutkimus keskittyy suhdeperustaiseen kasvatusyhteistyöhön vanhempien näkökulmista. Tutkimukseen kaikki osallistuneet vanhemmat olivat äitejä. Tämä herättää pohtimaan, kuinka isät kokevat moniallergisen lapsen kasvatusyhteistyön. Lisäksi tutkimuksen arvoista on, näyttävätkö sukupuolierot ylipäänsä kokemuksissa ja odotuksissa kasvatusyhteistyöhön liittyen. Tulevaisuudessa olisi perusteltua tutkia myös, minkälaiset valmiudet ammattilaiset kokevat omaavansa moniallergisen lapsen kasvatusyhteistyöhön. Ammattilaisten kokemusten peilaaminen vanhempien kokemuksiin on perusteltua kasvatusyhteistyön rakentua vastavuoroiseen suhdeperustaiseen työskentelyyn ja ymmärrykseen.

8 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Ennen opinnäytetyön aloittamista tutkija tutustui Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin (2020). Ne on koottu yhtenäistämään ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessia ja edistämään hyvää tieteellistä käytäntöä. Ohjeistuksia täsmentävät ammattikorkeakoulujen omat ohjeet. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020, 4.) Tämä opinnäytetyö on toteutettu huomioiden opinnäytetöiden eettiset suositukset ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjeistukset. Hirsjärven ym. (2013) mukaan tutkijan tulee huomioida koko tutkimuksen ajan eettiset kysymykset toiminnassaan ja tutkimuksen toteuttamisessa. Eettisesti kestävässä tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi ym. 2013, 23–24.)

Opinnäytetyön aloittaminen edelsi pohdintaa ja perusteellista suunnitelman tekoa. Tutkija arvioi opinnäytetyön aiheen valinnan eettisesti kestäväksi. Tuomi ja Sarajärvi (2018) muistuttavatkin tutkimusaiheen valinnan olevan ensimmäisiä eettisiä kysymyksiä tutkimuksen teossa. Tutkijan tulee pohtia, miksi tutkimus toteutetaan ja kenen ehdoilla aiheen valinta tapahtuu. (Tuomi & Sarajärvi

2018, 153–154.) Vaikka tutkija katsoi, ettei tutkimukseen osallistuminen vaikuta haitallisesti tutkittaviin, on heidän yksilöllisyytensä tiedostettava. Tutkittavien kirjoittaessa henkilökohtaisista kokemuksistaan, on kertomuksen tuottaminen voinut herättää erilaisia, vaikeitakin tunteita.

Vaikeiden tunteiden syntymistä pyrittiin välttämään antamalla tutkittavien kirjoittaa vapaamuotoisesti. Näin he pystyivät halutessaan rajaamaan kertomuksestaan asioita pois. Lisäksi heille annettiin mahdollisuus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen missä vaiheessa tahansa ilman kielteisiä seurauksia. Tästä huolimatta tutkimukseen osallistuminen on voinut aiheuttaa tutkittaville emotionaalista kuormaa. Toisaalta kertomuksen kirjoittaminen on parhaimmillaan tarjonnut mahdollisuuden purkaa erilaisia tunteita toimien puhdistavana kokemuksena. Koska aineisto kerättiin sähköpostitse, ei tutkittavien hyvinvoinnista tutkimukseen osallistumisen jälkeen voitu täysin varmistua. Aineiston kerääminen suullisesti ja kasvokkain olisi todennäköisesti antanut tutkijalle paremmat lähtökohdat varmistua tutkittavien hyvinvoinnista.

Tutkija pyrki tiedostamaan oman vastuunsa, toimintansa ja asenteidensa merkityksen läpi tutkimuksen. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006c) korostavat tutkijan aseman ja vastuun olevan merkittävässä roolissa tutkimuksen tekoa. Tutkijan tulee huolehtia, ettei tutkittavia loukata tai tutkittavien hyvinvointi muutoin heikkene tutkimukseen osallistumisesta johtuen. Tutkijan tulee tiedostaa oma suhteensa tutkittavaan ilmiöön ja toimia parhaansa mukaan niin, etteivät tutkijan omat asenteet vaikuta suurissa määrin tutkimukseen. Tutkija ei voi kuitenkaan koskaan olla täysin objektiivinen, sillä tutkijan henkilökohtaiset näkemykset vaikuttavat aina joissain määrin tutkimuksen tekoon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c.)

Hyvää tieteellistä käytäntöä noudatettiin tässä tutkimuksessa mahdollisimman huolellisesti. Ennen tutkimusta tutkija hankki tarvittavat tutkimusluvut. Opinnäytetyön toimeksiantajan Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistys ry:n kanssa tehtiin kirjallinen toimeksiantosopimus. Tutkittavat allekirjoittivat omat sopimuksensa. Tutkimuksen sidonnaisuus toimeksiantajaan ilmoitettiin tutkittavien allekirjoittamassa suostumuksessa tutkimukseen osallistumisesta (Liite 3). Tutkittavat tekivät päätöksen osallistumisesta saatekirjeen pohjalta (Liite 2). Saatekirje julkaistiin toimeksiantajan verkkosivuilla ja lisäksi se lähetettiin sähköpostitse niille, jotka ilmaisivat kiinnostuksensa tutkimukseen allergisten lasten vanhempien keskustelupalstalla. Saatekirjeen tehtävänä oli motivoida osallistumaan, antaa tietoa tutkimuksesta sekä korostaa tutkimuksen vapaaehtoisuutta.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus, joita tulee noudattaa tutkimuksen joka vaiheessa. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla eettisesti valittuja. Tutkimus tulee toteuttaa avoimesti ja vastuullisesti. Sen toteuttamiseksi tulee hankkia tarvittavat tutkimusluvut ennen aloittamista. Tutkimuksen suorittamisen kannalta olennaiset sidonnaisuudet tulee ilmoittaa tutkimukseen osallistuville. Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa vain silloin, kun tutkimus suoritetaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6.)

Tutkimukseen osallistui kirjoituspyyntöjen kautta seitsemän vanhempaa kirjoittamalla kokemuksestaan. Kaikki tutkittavat olivat tutkimuksen kohderyhmää. Allekirjoittamassaan suostumuksessa he antoivat luvan hyödyntää kertomuksia tutkimuksen aineistona. Yksi tutkimukseen osallistuneista oli tutkijalle ennestään tuttu. On mahdollista, että tämä on vaikuttanut tutkittavan päätökseen osallistua tutkimukseen. Hänen kohdallaan tutkija korosti erityisesti tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta, jottei tutkittavan lojaliteettia käytettäisi hyväksi.

Eettisen pohdinnan lisäksi tutkimuksen luotettavuuden arviointi on tärkeä osa tutkimusta. Kaikkien tutkimusten luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida. Tutkimusten luotettavuus vaihtelee, vaikka virheiden syntymistä pyritään välttämään. (Hirsjärvi ym. 2013, 231–232.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi tapahtuu tutkimuskohtaisesti. Tutkimusta ja sen vaiheita arvioidaan aina kokonaisuutena, jolloin tutkimuksen johdonmukaisuus on merkittävässä roolissa. Tutkimuksen luotettavuutta parantavat tutkimuksen yksityiskohtainen raportointi ja tutkijan tai tutkijakollegoiden arviointi prosessista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–165.)

Tutkimuksen teoriapohjan kirjallisuuden valinnassa käytettiin harkintaa ja lähdekritiikkiä. Teoriapohja rakennettiin valitsemalla luotettavia lähteitä hyödyntäen etenkin viime vuosina tehtyjä vertaisarvioituja tutkimuksia. Asianmukaiset lähdeviittaukset kunnioittavat muiden tutkijoiden työtä ja ovat osa hyvää tieteellistä käytäntöä (Kananen 2015, 125). Osa teoriasta on kirjoitettu ennen 2010-lukua, näiden lähteiden käytössä tutkija käytti erityistä harkintaa. Tutkimuksen luotettavuutta voi tästä huolimatta heikentää osin lähteiden korkeahko ikä. Toisaalta vanhimmat lähteet on valittu perustellusti. Ne ovat esimerkiksi ihmisten käyttäytymistä ja osallisuutta selittäviä teorioita.

Tutkimuksen teoriapohja on osin suomenkielistä, osin kansainvälistä. Tutkijan tuli kääntää englanninkieliset lähteet suomeksi, ja tämä on voinut vaikuttaa tutkijan tulkintoihin ja sen myötä tutkimuksen luotettavuuteen. Hirsjärven ym. (2013) mukaan tutkijan tulee pyrkiä kriittisyyteen niin kirjallisuutta valittaessa kuin tulkitessaan sitä. Kirjoittajien tunnettavuus, arvostettavuus, lähteen ikä, alkuperä ja puolueettomuus ovat tärkeitä kriteereitä teoriapohjaa määriteltäessä. (Hirsjärvi ym. 2013, 113–114.)

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien määrä on huomioitava osana tutkimuksen luotettavuutta. Usein resurssit, kuten käytettävissä oleva aika määrittelee aineiston kokoa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97). Tässä tutkimuksessa aineistoa kerättiin kuukauden ajan. Tutkittavat tuottivat kirjallisen aineiston. Narratiivisen aineiston kerääminen osoittautui osin haastavaksi, sillä tarinallinen kerronta ei ole kaikille luontaista. Aineiston määrä olisi voinut olla suurempi, mikäli sen keräämistä olisi päätetty jatkaa pidempään ja laajemmin. Tutkimuksessa ei saavutettu saturaatiopistettä, mutta toisaalta tutkimuksessa ei pyritty yleistykseen.

Eskolan ja Suorannan (1998, 117) mukaan eläytymismenetelmällä kerätyn aineiston luotettavuuteen vaikuttavat kysymykset kertomusten aitoudesta. Samaa kysymystä on syytä pohtia muidenkin narratiivisten aineistojen kohdalla. Tutkimuksen aineisto kerättiin vanhemmilta sähköpostitse. Tutkijalla ei ole varmuutta, kuka kertomukset on todellisuudessa kirjoittanut ja perustuvatko ne todellisuuteen. Toisaalta tutkijalla ei ollut perusteltua syytä epäillä kertomusten aitoutta.

Tiedonkeruumenetelmät tulisi testata etukäteen (Eskola & Suoranta 1998, 116). Tässä tutkimuksessa kirjoituspyynnön tueksi laadittua saatekirjettä ei testattu ennen aineistonkeruun aloittamista. Tähän vaikuttivat tutkimuksen rajalliset resurssit. Tutkija arvioi saatekirjeen testaamisen vaativan useamman vanhemman joukon. Lisäksi testaaminen olisi lisännyt tutkimuksen toteutukseen vaadittavaa aikaa. Vanhempia kannustettiin kirjoittamaan vapaamuotoisesti ilman ohjailevia kysymyksiä. Tällöin yksittäinen testikertomus ei vielä tutkijan näkemyksen mukaan antaisi riittävän tarkkaa tietoa saatekirjeen toimivuudesta. Erityisesti ilman vertailupohjaa toisenlaiseen saatekirjeeseen arviota olisi haastava tehdä. Saatekirjeen tarkoitus oli toimia suuntaviivana, jolloin tutkija odotti saavansa yksilöllisiä kertomuksia ja päätti luopua saatekirjeen testaamisesta.

Tutkija pyrki tutkimusta tehdessään objektiivisuuteen kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Riskinä tutkimuksen luotettavuudelle ovat kuitenkin tutkijan ennakko-oletukset. Tutkijalla on todennäköisesti ollut joitakin ennakko-oletuksia aineistosta tutustuttuaan muihin kasvatusyhteistyötä ja allergisten lasten vanhemmuutta käsitteleviin lähteisiin. Erityisen merkittävässä roolissa ovat tutkijan oma-kohtaiset kokemukset allergisen lapsen vanhemmuudesta. Tämä on suurella todennäköisyydellä vaikuttanut hänen odotuksiinsa ja tapansa tulkita aineistoa. Tätä välttääkseen tutkija pyrki kyseenalaistamaan tulkintojaan. Lisäksi kirjoituspyyntöön liittyvä saatekirje laadittiin mahdollisimman avoimesti, määrittelemättä teemoja etukäteen (Liite 2). Tämä vaati tutkijalta uskallusta ja luottoa siihen, että aineistoa analysoimalla pystytään vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Kananen (2015) esittää laadullisen tutkimuksen tarjoavan tutkijalle määrällistä tutkimusta enemmän vapauksia. Kuitenkin johtopäätösten tulee perustua aina tutkimusaineistoon, ja johtopäätösten tulee olla todennettavissa. (Kananen 2015, 331–332.)

Tutkijalla ei ole ennestään sidonnaisuuksia opinnäytetyön toimeksiantajaan Keski-Suomen allergia- ja astmayhdistykseen tai kokemusta tutkimuksen tekemisestä. Tällöin aikaisempi tutkimuskokeemus ei määritellyt tutkimuksen toteutusta. Tutkimuksen toteutuksen ollessa tutkijalle uutta, tutkimuseettisiin kysymyksiin ja luotettavuuteen tuli kiinnittää erityistä huomiota. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 97) muistuttavat opinnäytetyön olevan harjoitustyö, jonka merkittävyys tieteellisesti on harvinaista. Tästä huolimatta tutkija suhtautui koko opinnäytetyöprosessin ajan tutkimukseen vakavasti. Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien kertomukset ovat erittäin arvokkaita jo itsessään. Tutkija halusi kunnioittaa vanhempien sitoutumista ja luottamusta tutkijaa kohtaan raportoidulla tutkimuksen mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi. Tutkija sitoutui hävittämään tutkimusaineiston tutkimuksen valmistuttua.

Lähteet

- Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2020. Helsinki: Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 11.2.2022. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>
- Ahopelto, T., Ilomäki, S., Logren, A., Ristimäki, H., Tiitinen, S. & Ruusuvuori, J. 2019. Työelämän vuorovaikutuksen tutkimus. Julkaisussa Mihin työelämä on menossa? Tutkimuksen näkökulmia. Tampere: Tampere university press. 245–266.
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Väitöskirja. Helsinki: Gaudeamus.
- Alatalo, M. 2019. Suhdeperustaisen tiedonmuodostuksen jännitteet lastensuojelun avohuollon sosiaalityössä. Heikki Waris -instituutin tutkimuksia 3/2019. Viitattu 8.11.2021. [http://www.socca.fi/files/8356/Suhdeperustaisen tiedonmuodostuksen jannitteet lastensuojelun avohuollon sosiaalityossa Marjo Alatalo 2019.pdf](http://www.socca.fi/files/8356/Suhdeperustaisen_tiedonmuodostuksen_jannitteet_lastensuojelun_avohuollon_sosiaalityossa_Marjo_Alatalo_2019.pdf)
- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 25.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68120/978-951-44-9115-3.pdf>
- Astman ja allergioiden yleisyys. 2019. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 11.9.2021. <https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/astma-ja-allergiat/astman-ja-allergioiden-yleisyys>
- Black, K. & Lobo, M. 2008. A conceptual review of family resilience factors. *Journal of family nursing* 14, 1, 33–55.
- Blue-Banning, M., Summers, J., Frankland, H., Nelson, L. & Beegle, G. 2004. Dimensions of family and professional partnerships. *Constructive guidelines for collaboration. Exceptional children* 70, 2, 167–184.
- Doyal L. & Gough, I. 1991. *A theory of human need*. Lontoo: The Macmillan press Ltd.
- Engdahl, E. & Lidskog, R. 2014. Risk, communication and trust. Towards an emotional understanding of trust. *Sage. Public understanding of science*, 23, 6, 703–717.
- Eskola, J. 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 209–231.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Gunnarsson, N. & Hydén, L. 2009. Organizing allergy and being a 'good' parent. Parent's narratives about their children's emerging problems. *An Interdisciplinary journal for the social study of health, illness and medicine*, 13, 2, 157–174.

Hart, R. 1992. Children's participation. The theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care. Italia: Earthscan publications Ltd. Viitattu 19.1.2022. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Howe, D. 1998. Relationship-based thinking and practice in social work. *Journal of social work practice*, 12, 1, 45–56.

Heikkinen, H. 2018. Kerronnallinen tutkimus. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 170–187.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15.–17. painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E. & Fonsén, E. 2017. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Julkaisussa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hujala, E., Turja, L., Gaspar, M., Veisson, M. & Waniganayake, M. 2009. Perspectives of early childhood teachers on parent-teacher partnerships in five European countries. *European early childhood education research journal*, 17, 1, 3, 57–76.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu 11.2.2022. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Hänninen, V. 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 13.2.2022. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67873/951-44-5597-5.pdf>

Hänninen, V. 2018. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 188–208.

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen työpaperi 33/2017. Viitattu 1.12.2021. https://www.iulkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf

Jordan, S. 2017. Relationship based social work practice. The case for considering the centrality of humour in creating and maintaining relationships. *Journal of Social Work Practice*, 31, 1, 95–110.

- Juhila, K. N.d. Teemoittelu. Julkaisussa Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokirjo. Viitattu 11.2.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelma-opetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karhu, O. 2022. Työntekijät loppuvat Helsingin päiväkodeista ja ongelmia aletaan nyt ratkoa asiantuntijaryhmässä. Vartiainen: Toimia tarvitaan välittömästi. YLE:n verkkoartikkeli. Viitattu 18.2.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12318143>
- Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2017. Eheä kasvunpolku. Haaste yhteistyölle. Julkaisussa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 78–94.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Julkaisussa Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 91–108.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakesin oppaita 63. Viitattu 12.11.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77944/OPA2006_063_Stakes.pdf
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 29.10.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66856/978-951-44-8708-8.pdf>
- Kerppola, J. 2021. Parental empowerment in child and family services. Väitöskirja. Kuopio: University of eastern Finland. Viitattu 26.11.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25932/urn_isbn_978-952-61-3827-5.pdf
- Komulainen, K., Kivistö, K. 2013. Perheen elämänlaatu allergian kuormittaessa arkea. 1–3-vuotiaiden ruoka-allergisten lasten äitien kuvauksia. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti, 50, 163–174.
- Kovalainen, A. & Österber, J. 2000. Sosiaalinen pääoma, luottamus ja julkisen sektorin restrukturaatio. Julkaisussa Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 69–92. Viitattu 19.12.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47905/SoPhi42978-951-39-6488-7.pdf>
- Kuivasmäki, U. 2021. Varhaiskasvatustyöhön kaivataan lisää ammattilaisia. Vaasa laittoi 70 paikkaa hakuun, Kokkolassa ja Seinäjoella pulaa sijaisista. YLE:n verkkoartikkeli. Viitattu 26.11.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11892172>
- Kymäläinen, S. 2021. Varhaiskasvatuksen työvoimapula syvenee. Opettaja: “Kuka tätä työtä tekisi, jos minä kävelen ulos päiväkodista?”. YLE:n verkkoartikkeli. Viitattu 26.11.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12129267>
- Mason, C. 2012. Social work the “art of relationship”. Parents’ perspectives on an intensive family support project. Child and family social work, 17, 368–377.

Max-Neef, M. 1991. Human scale development and further reflections. Lontoo: The Apex Press.

Munoz, V. & Quirke, L. 2021. The joy of foodwork. Allergies, gendered foodwork and emotion work in parenting advice, 1991–2020. Englanti: Routledge.

Musgrave, J. & Levy, R. 2019. Including children with chronic health conditions in early childhood education and care settings. Sage. Journal of early childhood research, 18, 2, 159–173.

L 540/2018. Varhaiskasvatustalaki. Finlex. Viitattu 11.9.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Laitinen, M. & Kempainen, T. 2010. Asiakkaan arvokas kohtaaminen. Julkaisussa Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus. 138–177.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Julkaisussa Lapsiperheiden hyvinvointi. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 38–47. Viitattu 10.12.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf>

Lappi, M. Allergiahelvetistä sopeutumiseen. Vaikeasti ruoka-allergisten lasten vanhempien kertomasta analysoituja tunteita, subjektipositioita ja diskursseja. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41604/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201305281811.pdf>

Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthies, A. 2014. Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti Janus 22, 3, 227–244.

Pohjola, A. 2010. Asiakas sosiaalityön subjektina. Julkaisussa Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus. 19–74.

Pölkki, M. 2021. Varhaiskasvatuksessa on pulaa jo sijaisistakin. Asiantuntijat listasivat viisi keinoa, jolla työvoimapulaa voisi helpottaa. Helsingin Sanomien verkkoartikkeli. Viitattu 26.11.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008362325.html>

Pösö, T. 2010. Havaintoja suomalaisen lastensuojelun institutionaalista rajasta. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti Janus, 8, 4, 324–339.

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Julkaisussa Osallisuus. Oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 12–34. Viitattu 19.1.2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf

Ruch, G. 2005. Relationship-based practice and reflective practice: holistic approaches to contemporary child care social work. Child & family social work 05, 10, 2, 111–123.

Ruoka-allergia (lapset). 2018. Käypä hoito -suositus. Viitattu 19.1.2022. <https://www.kaypa-hoito.fi/hoi50026>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Koodaus. Julkaisussa Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.2.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Narratiiviset tarkastelutavat. Julkaisussa Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 11.2.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. Tutkijan asema. Julkaisussa Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.2.2022. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_2.html

Schofield, G. 1998. Inner and outer worlds: a psychosocial framework child and family social work. *Child and family social work*, 3, 55–67.

Shier, H. 2001. Pathways to participation. Openings, opportunities and obligations. *Children & Society*, 15. 107–117.

Siimes, U. & Romantschuk, M. 2019. Kurahousupuheesta kohti aitoa osallisuutta. Päiväkotilasten vanhempien näkemyksiä osallisuudesta ja kodin ja päiväkodin yhteistyöstä. *Päiväkotibarometri*. Viitattu 10.12.2021. https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2020/01/PAIVAKOTIBAROMETRI2019_verkko.pdf

Simmel, G. 1990. *The philosophy of money*. Lontoo: Routledge.

Silverman, D. 2013. *Doing qualitative research*. 4. painos. Lontoo: Sage Publications Ltd.

Syrjälä, L. 2018. *Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa*. Julkaisussa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu*. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 267–280.

Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 2021. *Varhaiskasvatus 2020*. Varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista enemmistö osallistui kunnan kustantamaan päiväkotitoimintaan. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 32/2021*. Viitattu 26.11.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143153/Tr32_21.pdf

Tauriainen, L. 2000. *Kohti yhteistä laatua*. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 17.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37835/978-951-39-4743-9.pdf>

Terveyttä ja iloa ruoasta. Varhaiskasvatuksen ruokailusuositus. 2018. Valtion ravitsemusneuvottelukunta. Viitattu 12.9.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135907/URN_ISBN_978-952-302-992-7.pdf

Thomas, N. 2002. Children, family and the state. Decision-making and child participation. Englanti: The policy press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Turney, D. 2012. A relationship-based approach to engaging involuntary clients. The contribution of recognition theory. Child and family social work, 17, 149–159.

Vaikuttaminen. 2020. Allergia-, Iho- ja Astmaliiton verkkosivut. Viitattu 19.1.2022. <https://www.allergia.fi/jarjesto/vaikutamme/#6bc0e164>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallituksen määräyksiä ja ohjeita 2018:3a. Opetushallitus. Viitattu 12.9.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vertaistoiminta. 2022. Keski-Suomen Allergia- ja Astmayhdistys ry:n verkkosivut. Viitattu 19.1.2022. <https://keskisuomi.allergia.fi/vertaistoiminta/>

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI. Viitattu 17.11.2021. https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_vaka_laadun-arvioinnin-perusteet-ja-suositukset.pdf

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 25.11.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131461/978-952-03-0019-7.pdf>

Liitteet

Liite 1. Laadullinen teemoittelu

PÄÄTEEMA	Alateemat	Luottamusta vahvistavat Arjen kuormitusta vähentävät	Luottamusta heikentävät Arjen kuormitusta lisäävät
ALLERGIAOIREET	1: Oireet kirjavia ja eri asteisia		Ymmärtämättömyys Lapsen huonovointisuus
KUORMITTAVA ALLERGIA-ARKI	1: Arki kuormittavaa, tarkkaa ja suunnitelmallisuutta vaativaa	Vertaistuki	Sosiaalisten suhteiden kärsiminen Perheen osallisuuden kärsiminen Kompromissit Allergioiden kommentointi Stressi Tunteet: jännitys, sääli
	2: Stressaavat ja epävarmuuksia sisältävät tilanteet		Vanhemman valppaus
	3: Vanhempien voimavarojen riittävyys	Allergioiden hyväksyminen Jaettu ymmärrys vertaistuen näkökulmasta	Yksin jääminen Väsymys Tunteet: syyllisyys, harmistus, huoli
	4: Allergioiden positiiviset vaikutukset	Ravintoon panostaminen Yhteys muihin allergiavanhempiin	
LUOTTAMUS AMMATTILAISIA KOHTAAN	1: Vanhemmat tulevat onnistuneesti kohdatuksi	Vastavuoroinen suhdeperustainen työskentely Jaettu vastuu Ymmärrys Tosissaan suhtautuminen	
	2: Allergioiden huomioiminen ja niihin perehtyminen varhaiskasvatuksessa	Vastavuoroinen suhdeperustainen työskentely Tasavertaisuus muihin nähden Jaettu vastuu Ymmärrys	
	3: Ammattilaisten virheet	Virheiden myöntäminen ja anteeksipyyntö	Virheiden peittely Vastoin vanhemman ohjeita toimiminen Huono keskittyminen Puutteelliset taidot tunnistaa allergia Luottamuksen kokemus vaihtelee työntekijäkohtaisesti Ymmärtämättömyys

	4: Koettu luottamus lapsen kautta	Lapsi viihtyy varhaiskasvatuksessa	
TURVALLISUUDEN TUNNE	1: Allergioiden huomioiminen ja niihin perehtyminen varhaiskasvatuksessa	Henkilökunnan riittävä perehdyttäminen Käytännön järjestelyt turvallisuuden takaamiseksi	
	2: Vanhemman oma-aloitteisuus	Allergiatietouden jakaminen Ammattilaisten kouluttautumisen edistäminen	
	3: Riskitekijät		Tunteet: huoli
LAPSI OSANA RYHMÄÄ	1: Vertaistuki	Muiden allergisten lasten kohtaaminen	
	2: Yksilöllisyyden huomiointi	Tasa-arvo	Yksilöllisyys ei aina tule huomioituksi
	3: Allergian negatiiviset vaikutukset lapsen osallisuuteen		Epätasa-arvo Tunteet: huoli

Liite 2. Saatekirje

Hei moniallergisen lapsen vanhempi!

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK) + varhaiskasvatuksen opettajaksi. Etsin kasvatusyhteistyötä käsittelevään opinnäytetyöhöni vanhempia kertomaan arjesta allergisen lapsen kanssa.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata moniallergistien lasten vanhempien arkea ja yhteistyötä päiväkodin kanssa liittyen allergia-asioihin. Voit osallistua tutkimukseen, jos sinulla on päiväkotia käyvä lapsi, jolla on enemmän kuin yksi ruoka-allergia. Toivon sinun kirjoittavan noin sivun mittaisen kertomuksen kokemuksistasi, pituuden määrittelet kuitenkin itse. Kertomuksen voi kirjoittaa esimerkiksi Word-tiedostona ja lähettää minulle sähköpostitse.

Voit kirjoittaa kertomuksen vapaamuotoisesti, itsellesi luontaisella tyylillä. Kuvaa kertomuksessasi arkea moniallergisen lapsen kanssa sekä allergioihin liittyvää yhteistyötä päiväkodin kanssa. Mikä sujuu tai ei suju?

Tutkimusta varten ei kerätä henkilökohtaisia tunnistetietoja ja vastauksia käsitellään luottamuksella. Osallistuminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista.

Opinnäytetyön valmistuttua kerätty tutkimusaineisto hävitetään. Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan keväällä 2022 Theseus-julkaisutietokannassa.

Tutkimusta koskeviin mahdollisiin lisäkysymyksiin vastaan mielelläni sähköpostitse.

Kiitos etukäteen!

Sara Pennanen

n2969@student.jamk.fi

Liite 3. Suostumus osallistumisesta

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tämä suostumus koskee opinnäytetyön tutkimusta, jonka aiheena on kasvatusyhteistyö moniallergisten lasten vanhempien kokemana. Tutkimuksen tekijä on Sara Pennanen Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja tutkimuksen toimeksiantaja Keski-Suomen Allergia- ja Astmayhdistys.

Annan luvan käyttää kirjallista kertomustani tutkimuksessa. Ymmärrän, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa ilmoittaa halustani keskeyttää osallistumiseni, eikä tästä aiheudu minulle kielteisiä seurauksia.

Olen saanut saatekirjeen, jossa on tutkimuksen perustiedot ja tarkoitus. Henkilötietojani ei tulla keräämään ja tutkimuksen päätyttyä kerätty tutkimusaineisto hävitetään.

Allekirjoittamalla ilmaisen ymmärtäneeni saamani tiedot ja haluani osallistua tutkimukseen

Lisätietoja tutkimuksesta:

Sara Pennanen

n2969@student.jamk.fi